

V L A A M S P A R L E M E N T

stuk **213** (2009-2010) – Nr. 4
ingediend op 4 mei 2010 (2009-2010)

Beleidsnota

Steden

2009-2014

Verslag

namens de Commissie voor Woonbeleid, Stedelijk Beleid en Energie
uitgebracht door mevrouw Griet Coppé en de heer Wim Wienen

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Jan Penris.

Vaste leden:

mevrouw Griet Coppé, de heer Carl Decaluwe, mevrouw Veerle Heeren, de heer Veli Yüksel;
de heren Chris Janssens, Jan Penris, Wim Wienen;
de heer Filip Anthuenis, mevrouw Mercedes Van Volcem;
mevrouw Michèle Hostekint, de heer Bart Martens;
de heer Marc Hendrickx, mevrouw Liesbeth Homans;
mevrouw Patricia De Waele;
mevrouw Mieke Vogels.

Plaatsvervangers:

de heren Tom Dehaene, Dirk de Kort, mevrouw Valerie Taeldeman, de heer Koen Van den Heuvel;
de heer Frank Creyelman, mevrouw Marleen Van den Eynde, de heer Christian Verougstraete;
de dames Irina De Knop, Vera Van der Borgh;
de heer Patrick Janssens, mevrouw Els Robeyns;
de heer Bart De Wever, mevrouw Tine Eerlingen;
de heer Peter Reekmans;
de heer Hermes Sanctorum.

Stukken in het dossier:

213 (2009-2010) – Nr 1: Beleidsnota
– Nr. 2 en 3: Met redenen omklede moties

INHOUD

I	Toelichting door de minister.....	4
1.	Omgevingsanalyse en inleiding.....	4
2.	Strategische doelstellingen.....	5
3.	Operationele doelstellingen	8
4.	Bevoegde administratie.....	10
II.	Vragen en opmerkingen van de commissie	10
	Gebruikte afkortingen	20
	Bijlage: Schriftelijk antwoord.....	21

Op donderdag 12 november 2009 en donderdag 4, 11 en 18 maart 2010 behandelde de Commissie voor Woonbeleid, Stedelijk Beleid en Energie de beleidsnota Steden 2009-2014, ingediend door mevrouw Freya Van den Bossche, Vlaams minister van Energie, Wonen, Steden en Sociale Economie. De toelichting vond plaats op 12 november 2009. Op 4 en 11 maart 2010 hadden de commissieleden de gelegenheid om vragen te stellen. Op donderdag 18 maart 2010 besloot de commissie om de minister een schriftelijk antwoord te vragen. Dit antwoord gaat als bijlage bij het verslag.

I. TOELICHTING DOOR DE MINISTER

1. Omgevingsanalyse en inleiding

Minister *Freya Van den Bossche* start haar toelichting met de vaststelling dat de manier waarop mensen steden zien en ervaren, de afgelopen twintig jaar enorm is veranderd. Terwijl de meeste mensen vroeger veeleer de minder fraaie kanten van een stad aanhaalden, merkt de minister nu dat de pluspunten van een stad aan terrein winnen. Ze hoort dat zowel van stedelingen als van andere mensen die vaak in de stad komen.

Die ommezwaai wijt de minister voor het overgrote deel aan de sterke lokale besturen. Die hebben geïnvesteerd in de stad: in de verfraaiing en het autovrij maken van historische centra; in de aanleg van plekken met groen en speelruimte voor kinderen; in de leefbaarheid van wijken en de betaalbaarheid van woningen; en in de heropleving van ingedutte en verwaarloosde buurten. Maar de steden investeren ook in hun dienstverlening, die steeds meer op maat van de mensen is geschoeid en in de professionalisering van hun administratie. Dat loont, constateert de minister. Het aantal mensen dat bewust kiest om in een stad te wonen, groeit. Hun tevredenheid groeit ook. Het aantal studenten stijgt jaarlijks. Het aantal bezoekers groeit gestaag. Ook de aantrekkingskracht van steden op jonge ondernemers zit in stijgende lijn.

De minister ziet ook een keerzijde aan dat succes. Waar veel mensen op een beperkte ruimte samenleven, ontstaan immers onvermijdelijk spanningen en conflicten. Waar veel mensen samenleven, zijn de problemen groter en komen ze sneller. Bovendien heeft een stad ook een verleden. Dat heeft een positieve kant, zoals ons erfgoed. Maar het zorgt ook voor problemen zoals oude, soms verpauperde wijken en oude industriële sites.

De stadsbesturen zijn zich bewust van die dualiteit. Ze investeren in de versterking van de aantrekkingskracht van hun stad en in de adequate aanpak van de problemen. Dat vergt dagelijks goed beleid om op acute noden in te spelen, maar vraagt ook een goed door-dachte langetermijnvisie. Onze stadsbesturen voeren een krachtig beleid, met oog voor de noden van alle bewoners, vervolgt de minister. Dat geldt ook voor de noden van de vele mensen die op een stad aangewezen zijn om er te werken of naar school te gaan, te ontspannen of te winkelen. Deze mensen bepalen in grote mate mee hoe een stad zich ontwikkelt, en samen met de bewoners confronteren ze de stad met de eigen draagkracht.

De verhoogde aandacht van de Vlaamse overheid voor de steden toont zich als een prima instrument ter ondersteuning en als een hefboom voor een slagvaardig beleid. Als Vlaanderen tot de topregio's van Europa wil behoren, moet de Vlaamse Regering blijven investeren in haar steden. Dat moet de regering doen op vele fronten tegelijkertijd, in alle aspecten van de stad:

- in een aantrekkelijk woonstad met een evenwichtige mix van bewoners en betaalbare woningen;
- in een creatief bolwerk dat talent aantrekt;
- in een centrum van kennis en onderwijs;
- als voortrekker van een slimme mobiliteit;
- als voorwaarde om een doelstelling van Pact 2020 waar te maken: de omvorming van Vlaanderen tot een groen stedengewest.

Als rode draad ziet de minister de kracht van de stad als motor van maatschappelijke, economische en culturele vernieuwing, zonder dat ze de kwetsbaarheid van de stad uit het oog wil verliezen.

Minister Van den Bossche ziet het als haar taak om dit concreet te vertalen door sterke partnerschappen op te bouwen met de steden: relaties gebaseerd op vertrouwen, met voldoende ruimte voor de steden om hun eigen beleid te maken en eigen accenten te leggen, en met ondersteuning om dat beleid te versterken. Het zijn relaties die het maatwerk toelaten dat gezien de grote onderlinge verschillen tussen de steden noodzakelijk is, en die de vrijheid bieden om de eigen noden en vragen het best te beantwoorden. Het is een wisselwerking die het best gedijt als er afstemming is tussen het stedenbeleid en het Vlaamse beleid.

Het Vlaamse stedenbeleid verdraagt dan ook geen grenzen tussen bevoegdheden, vindt de minister. Het kan niet anders dan een horizontaal beleid zijn, gedragen door de voltallige Vlaamse Regering en haar administratie. Haar rol als minister van Steden ziet minister Van den Bossche vooral als een coördinerende rol. Zij is de minister die de vragen van de steden en de struikelblokken die ze door het Vlaamse beleid voelen, zal bundelen en op de agenda zal plaatsen bij haar collega's. Een horizontaal beleid moet ook coherent zijn en veronderstelt samenwerking tussen de ministers en tussen hun administraties. Dat is een voorwaarde voor de slaagkans van de strategische doelstellingen.

2. Strategische doelstellingen

De visie 'werk maken van duurzame en creatieve steden, in een groen en dynamisch stedengewest' wordt vertaald in negen strategische doelstellingen.

2.1. *Wonen in de stad wordt aantrekkelijker*

Steden trekken mensen aan, merkt minister Van den Bossche aan de groeiende bevolkingsaantallen. Dat vindt de minister goed nieuws, al is er ook een 'maar'. Nog steeds trekken bepaalde groepen weg uit de stad. Zo kiezen jonge gezinnen er op een bepaald moment voor om hun leven elders op te bouwen. Dat betreurt de minister, want het is net de mix van verschillende mensen die de stad verrijkt. Bovendien is de verjonging van de stadsbevolking een stimulans voor stedelijke ontwikkeling en stadsvernieuwing.

Het Vlaamse stedenbeleid zal de steden ondersteuning bieden om hun aantrekkingskracht als woonplek nog aan te scherpen door:

- de huidige bewoners tevreden te stellen;
- de jonge gezinnen die twijfelen te overtuigen om te blijven;
- toekomstige inwoners welkom te heten.

Om jonge gezinnen te overtuigen moet het beleid investeren in de kindvriendelijkheid van de stad. Dat gaat van meer en betaalbare kinderopvang, over speelparken en meer groen in de buurt, tot goede scholen en veilige schoolomgevingen.

Wie in een stad wil wonen, moet dat ook kunnen. Dat betekent:

- investeren in betaalbaar wonen op maat van ieders financiële draagkracht en woonwensen;
- investeren in kwaliteitsvolle en energiezuinige woningen in nette, groene en gezonde wijken;
- slim en creatief omspringen met de beperkte ruimte.

Een mooi voorbeeld vindt de minister de omvorming van binnengebieden tot een gemeenschappelijke tuin of een park.

2.2. Een ruimtelijk stedelijk gebiedsbeleid ontwikkelen

Als tweede strategische doelstelling poneert minister Van den Bossche de ontwikkeling van een ruimtelijk stedelijk gebiedsbeleid. De invloed van steden – hun problemen maar ook hun kracht – stopt niet aan de stadsgrenzen. Dat vertaalt zich in meer woningen en in een kwaliteitsvolle woonomgeving, een uitbreiding van kwaliteitsvolle ruimte voor economische activiteiten, de versterking van de stedelijke diensten en gemeenschapsvoorzieningen en de stimulering van andere vormen van mobiliteit.

Om dit doel te bereiken, kondigt de minister aan het instrumentarium, zoals omschreven in het regeerakkoord 2009-2014 en in het decretale kader van de ruimtelijke ordening, in te zetten in functie van het stedelijke gebiedsbeleid.

2.3. De steden zetten in op een open en warme samenleving

Samenleven moet ook aangenaam en prettig zijn. Zeker in een stad, waar veel mensen op een beperkte ruimte naast elkaar wonen, vindt de minister het bijzonder belangrijker dat mensen goed kunnen samenleven. Een open en warme samenleving vergt echter inspanningen, vooral in de steden, aangezien die door hun grote aantrekkingskracht steeds meer bewoners krijgen en de problemen er daardoor groter zijn en de voedingsbodem voor conflicten vruchtbaarder.

Hoe minder mensen in armoede leven en hoe minder mensen slachtoffer zijn van discriminatie, hoe groter de kans acht de minister dat mensen een goed en gelukkig leven kunnen opbouwen. Dat is tenslotte het recht van iedereen.

2.4. De steden groeien uit tot belangrijke centra van creativiteit en ondernemerschap

Steden trekken creativiteit en ondernemerschap aan, stelt minister Van den Bossche vast. De aanwezigheid van talent, kennis, ervaring en lef is de natuurlijke biotoop voor vernieuwing. Bovendien zorgen onderwijsinstellingen voor een nooit aflatende stroom van nieuwe kansen op innovatie en creativiteit. Ook de recente verjonging van de steden vindt de minister een belangrijke troef.

Steden nemen tal van initiatieven om zichzelf aantrekkelijker te maken voor ondernemers en creativiteit. Maar ze ondervinden ook belemmering of vertraging door de Vlaamse regelgeving. De minister gaat ervan uit dat iedereen wil dat de economische aantrekkingskracht van steden groeit en dat de steden zich ontwikkelen tot belangrijke centra van creativiteit en ondernemerschap. Dan moet het Vlaamse stedenbeleid het instrument bieden om de steden te ondersteunen en hen meer bewegingsvrijheid en slagkracht te gunnen.

Daarom zal de minister luisteren naar de ervaringen van de stadsbesturen en hun klachten en suggesties bundelen en aan haar collega's bezorgen.

2.5. De steden vergroenen

Meer groen in de steden moet volgens de minister vanzelfsprekend zijn. Ze constateert dat bij de aan- of heraanleg van stedelijke buurten steeds meer buurtparkjes, speelweiden en volkstuinen worden ingepland. Dat noemt ze een prima evolutie, omdat die tegemoet komt aan de wens en nood – zelfs het recht – van mensen op publiek toegankelijk groen in hun onmiddellijke buurt.

Deze positieve evolutie zal het Vlaamse stedenbeleid ondersteunen en waar mogelijk versterken. Zo moet het mogelijk zijn om vervuilde terreinen versneld te saneren. Verder bestaat de versterking uit:

- de aanmoediging van duurzaam bouwen en verbouwen;

- de vergroening van de economie, waarvoor de beleidsnota Energie heel wat instrumenten bevat;
- de inrichting van emissiearme stadszones.

In de term ‘groene steden’ ziet de minister geen modewoord of overbodige luxe, maar een noodzaak voor de gezondheid, het leefmilieu en de economie van heel Vlaanderen.

2.6. *Naar slimme mobiliteit in de steden*

De Vlaamse Regering neemt maatregelen om een vlotte, veilige en breed toegankelijke mobiliteit te garanderen, kondigt de minister aan. Deze algemene aanpak voor heel Vlaanderen zorgt er mee voor dat de bereikbaarheid van de steden tegen 2020 merkbaar verbetert.

Zorgen voor een slimme mobiliteit voor steden zal gebeuren door te investeren in ‘stappers en trappers’, waarbij bijzondere aandacht gaat naar aantrekkelijke en veilige routes. Er wordt geïnvesteerd in het openbaar vervoer op basis van de Mobiliteitsvisie 2020. Er zal werk gemaakt worden van nieuwe tramlijnen, een betere doorstroming en een betere bereikbaarheid van bedrijventerreinen en werklocaties.

De vrachtwagen of auto totaal bannen, acht de minister mogelijk noch wenselijk. Voor heel wat mensen blijft de auto het vervoermiddel om naar het werk te gaan of de combinatie van werk en gezin in goede banen te leiden. Maar ook op de weg kan het vlotter en veiliger. Bovenaan de agenda staan de missing links waarmee nog komaf moet worden gemaakt. Ook de ontwikkeling van een multimodaal dynamisch verkeersmanagement en mensen stimuleren om milieuvriendelijke voertuigen te gebruiken, stipt de minister als aandachtspunten aan.

2.7. *De steden bieden meer ruimte voor inspraak en betrokkenheid van bewoners*

Betrokkenheid en inspraak stimuleren noemt minister Van den Bossche een continu proces. Elke dag zetten de steden nieuwe participatieve processen op en worden nieuwe inspraakmodellen uitgetest. Veranderende steden vragen eigentijdse participatiepraktijken en bestuurskrachtige stadsbesturen.

Het Vlaamse stedenbeleid zal die vernieuwende plannings- en participatievormen ondersteunen.

2.8. *Een versterkt en doeltreffend Vlaams stedenbeleid in partnerschap met steden die goed bestuurd worden*

Steden weten beter dan de hogere overheden waar de lokale problemen liggen, meent de minister. Ze ondervinden welke regelgeving of verplichting overbodige papierlast veroorzaakt of een goede, vlotte gang van zaken belemmert of nodeloos ingewikkeld maakt. Het is duidelijk nodig dat de steden worden gehoord, dat hun klachten serieus worden genomen en hun voorstellen en suggesties ter verbetering in beschouwing worden genomen. Het Vlaamse stedenbeleid zal de steden dan ook nauw betrekken bij de opmaak van nieuwe regelgeving. Steden kennen de dagelijkse praktijk en weten wat zal werken en wat niet.

Stadsbesturen hebben recht op een mening, ook als het gaat om bestaande regelgeving. Ook hier is hun inbreng waardevol. Vereenvoudiging en vermindering van planlast mogen geen papieren woorden blijven.

Het Vlaams Stedenfonds, het Stadsvernieuwingsfonds en de stadscontracten worden voortgezet, deelt de minister mee. Met dit pakket aan financiële en ondersteuningsmaatregelen kunnen de steden de komende jaren hun plannen verder realiseren.

2.9. *Alle beleidsdomeinen van de Vlaamse overheid ondersteunen de steden*

Minister Van den Bossche pleit voor samenwerking. Zeker in het stedelijke beleid vindt ze het van cruciaal belang dat alle ministers van de Vlaamse Regering aan één zeel trekken en hun initiatieven op elkaar afstemmen. En dat geldt ook voor hun administraties.

Het Visitatierapport 2005 over het Vlaams Stedenfonds wees nadrukkelijk op het belang van een horizontaal Vlaams stedenbeleid. De minister is daarom voorstander van een bevoegdheidsoverschrijdende en projectmatige aanpak. Concreet betekent dit een samenhangend en op elkaar afgestemd beleid, dat de verschillende beleidsdomeinen en administraties met elkaar verbindt. Deze aanpak vertrekt van een gemeenschappelijke agendabepaling binnen de administraties en de afstemming van de Vlaamse agenda op deze van de steden.

3. Operationele doelstellingen

De negen strategische doelstellingen krijgen uitvoering in de volgende negen operationele doelstellingen.

3.1. *Actualisering van het Vlaams Stedenfonds tegen 2013*

Voluit luidt deze operationele doelstelling: “tegen eind 2013 is het Vlaams Stedenfonds na evaluatie en in samenspraak met de steden geactualiseerd en klaar voor implementatie door de nieuwe stadsbesturen en de Vlaamse Gemeenschapscommissie in de periode 2014-2019”.

Minister Van den Bossche verduidelijkt dat voor het Vlaams Stedenfonds de lopende beleidsovereenkomsten voor 2008-2013 worden voortgezet. De jaarlijkse dotatie aan het Stedenfonds en de betreffende groeivoet blijven gegarandeerd. In 2010 wordt de visitatieronde in de dertien Vlaamse centrumsteden en de VGC opgestart en in 2011 wordt ze afgerond. De resultaten van de visitatie zullen de minister helpen bij de voorbereiding van de nieuwe beleidsovereenkomsten met de steden en de VGC voor de periode 2014-2019.

De steden en het Kenniscentrum Vlaamse steden worden hierbij nauw betrokken, deelt de minister mee.

3.2. *Het Stadsvernieuwingsfonds wordt voortgezet en geoptimaliseerd*

De minister kondigt aan dat in deze regeerperiode het decreet en het uitvoeringsbesluit betreffende de ondersteuning van stadsvernieuwingsprojecten zullen worden geëvalueerd. De criteria voor de selectie van de stadsvernieuwingsprojecten zullen worden aangepast aan de actuele noden en vragen van de mensen. Dat betekent alvast meer nadruk op de kindvriendelijkheid van steden en de toegankelijkheid ervan voor oudere mensen en mensen met een handicap. Daarnaast komt het accent te liggen op de heropleving van achtergestelde wijken en op een gezonde, groene en duurzame leefomgeving.

Bij de beoordeling van de ingediende projecten zal er extra aandacht gaan naar de kwaliteit van hun uitvoeringsplannen. De ‘publiek-publiek-private’ samenwerking moet de projecten versterken en mag ze zeker niet hinderen. De minister benadrukt dat ze het vanzelfsprekend vindt om in dit proces de steden zelf nauw te betrekken.

In deze context vermeldt minister Van den Bossche ook JESSICA, een nieuw Europees fonds voor duurzame stadsontwikkeling. Dit initiatief van de Europese Commissie, de Europese Investeringsbank en de Ontwikkelingsbank van de Raad van Europa dateert van 2009. De minister is van plan het debat ter zake goed op te volgen en dit fonds te gebruiken vanaf het moment dat het beschikbaar is.

3.3. *De stadsregionale samenwerking faciliteren*

Steeds vaker ontstaat een spontane samenwerking tussen steden en randgemeenten, stelt de minister vast. Er is een netwerk gegroeid dat zich terecht niets aantrekt van formele grenzen. Steden moeten bijgevolg de mogelijkheid krijgen op een hoger schaalniveau te werken. Een prima systeem is een regionaal samenwerkingsverband, waarbij stad en randgemeenten elkaar aanvullen en versterken, zonder hun eigenheid te verliezen.

Minister Van den Bossche wil via haar stedenbeleid die stadsregionale samenwerking stimuleren en in nauw overleg met de Vlaamse minister voor Binnenlands Besuur concrete voorstellen uitwerken.

3.4. *Het Vlaamse stedenbeleid zet de steden positief in de kijker*

Met gerichte campagnes zal de Vlaamse overheid haar beleidsaccenten inzake stedenbeleid in de kijker zetten. Het doel is om een positieve beeldvorming rond de steden te bewerkstelligen, verduidelijkt de minister.

De website www.thuisindestad.be wordt afgestemd op de website en de communicatielijnen van het Kenniscentrum Vlaamse steden, zodat ze elkaar versterken.

De ‘Thuis in de stad’-prijs wordt geëvalueerd op gekozen thema’s, timing en frequentie.

3.5. *De steden maken gebruik van de Stadsmonitor voor hun strategische meerjarenplanning*

Minister Van den Bossche beschouwt de Stadsmonitor als het instrument dat stadsbesturen toelaat om het best mogelijke beleid te voeren op basis van de meest actuele cijfers. Daarom wordt de Stadsmonitor geüpdatet. Voor de domeinen die nu nog niet zijn ingevuld, worden indicatoren ontwikkeld, bijvoorbeeld voor het toerisme. De minister kondigt een nieuwe versie van de monitor aan tegen de volgende gemeenteraadsverkiezingen. Op die manier krijgen steden een prima instrument en tegelijk de vrijheid en ruimte om hun beleid vorm te geven op maat van hun stad. Bovendien kunnen ze met dit instrument hun eigen beleid evalueren.

3.6. *Uitbreiding van de methodiek van de stadscontracten*

Voluit luidt de operationele doelstelling: “de methodiek van de stadscontracten wordt in samenspraak met de steden uitgebreid met nieuwe sectoroverstijgende thema’s en de methodiek krijgt een structurele verankering in de reguliere werking van de Vlaamse overheid”.

De stadscontracten 2007-2012 worden voortgezet en geëvalueerd. Het beheer van deze contracten wordt op punt gesteld. De minister noemt het opzet ambitieus: van elk contract een succesverhaal maken. Op die manier kunnen ze vanaf 2012 worden vernieuwd voor de duur van de nieuwe lokale bestuurperiode 2013-2019.

3.7. *Wisselwerkingen met andere beleidsvelden binnen de Vlaamse overheid opstarten en de bestaande verstevigen*

Minister Van den Bossche zal de beleidsnota’s en de jaarlijkse beleidsbrieven van haar collega’s toetsen op hun ‘stadsgevoeligheid’. De aanwezige horizontale verbanden of juist het gebrek daaraan worden gebundeld en geëvalueerd aan de hand van de methode van de open coördinatie. Op basis hiervan zal haar administratie verbeterpunten en doelstellingen uitwerken met de betrokken beleidsverantwoordelijken en administraties.

Rond een haalbaar aantal prioriteiten van het stedenbeleid worden thematische domeinoverschrijdende programma’s gestart. Deze werkwijze moet leiden tot een aantal

concrete voorstellen om het horizontale Vlaamse beleid en de gebiedsgerichte aanpak van de steden te versterken.

3.8. *Het Vlaamse stedenbeleid beter wetenschappelijk ondersteunen*

De minister kondigt een onderzoeksagenda voor de komende jaren aan, die wordt opgesteld in overleg met de steden en het Kenniscentrum Vlaamse steden. Met deze agenda kan doelgericht kennis over de steden en stedelijke ontwikkelingen wetenschappelijk worden opgebouwd en verspreid.

3.9. *Intensere samenwerking en overleg in functie van een beter geïntegreerd en onderbouwd stedenbeleid*

Voluit luidt de operationele doelstelling: “de samenwerking en het overleg met andere overheden en stakeholders intensifiëren en intern afstemmen in functie van een beter geïntegreerd en onderbouwd stedenbeleid”.

Het Vlaamse stedenbeleid erkent de visie, de prioriteiten en de acties van het Vlaamse beleid ter versterking van de band met Brussel en de Vlaamse Rand, stelt de minister. De huidige beleidsinstrumenten van het Vlaams stedenbeleid worden voortgezet en blijven voor de VGC toegankelijk en waar mogelijk en wenselijk op haar maat afgestemd.

Vlaanderen positioneert zich sterk in Europa en benut volop de kansen die het Belgische EU-voorzitterschap biedt om een positieve beeldvorming van de steden kracht bij te zetten. Het Vlaamse stedenbeleid ondersteunt en stimuleert de steden om Europees en internationaal samen te werken.

Belangrijke federale bevoegdheden hebben impact op de steden. Het is dan ook niet meer dan logisch dat het Vlaamse stedenbeleid de federale ontwikkelingen nauw zal opvolgen, besluit de minister haar toelichting van de operationele doelstellingen.

4. Bevoegde administratie

Voor de realisatie van deze ambities en doelstellingen zal het team Stedenbeleid van het Agentschap voor Binnenlands Bestuur de coördinatie op zich nemen.

II. VRAGEN EN OPMERKINGEN VAN DE COMMISSIE

De heer *Filip Anthuenis* vindt in de beleidsnota een goed gestructureerd overzicht terug van strategische en operationele doelstellingen, beleidseffecten en indicatoren. Het commissielid beklemtoont dat het stedelijke beleid in eerste instantie door de steden zelf wordt gevoerd, daarin weliswaar gecoördineerd door de Vlaamse minister van Steden. Belangrijk zijn vooral de middelen die de steden voor hun beleid ter beschikking hebben. Hij merkt op dat meer middelen niet noodzakelijk altijd tot beter beleid leiden en verwijst naar het dure beleid van sommige steden om buiten hun centrum een groot winkelcentrum aan te leggen, met een verhoogde leegstand in het centrum tot gevolg.

Hoe dan ook is stedenbeleid niet los te zien van financiële middelen. De heer Anthuenis vestigt de aandacht op het rapport van het Rekenhof over het Vlaams Stedenfonds, waarover de commissie op 22 oktober 2009 al een hoorzitting hield zonder er daarna veel gevolg aan te geven (*Parl. St.* VI. Parl. 2009, nr. 37-D/2). Nochtans vond het commissielid de opmerkingen van het Rekenhof vernietigend voor het Vlaamse stedelijk beleid. De rode draad in het rapport was de willekeur. Zo is er willekeur in de selectie van de centrumsteden. Waarom zijn bijvoorbeeld Maasmechelen, Lier of Vilvoorde niet erkend? Ten tweede is er een significant onderling verschil tussen de bedragen die de centrumsteden ontvangen, een verschil waarvoor het Rekenhof de criteria zeer onduidelijk noemt. Ten derde heeft het Rekenhof opgemerkt dat de centrumsteden hun reguliere werking finan-

cieren met geld uit het Stedenfonds, dat daarvoor decretaal helemaal niet is bestemd. De heer Anthuenis vraagt hoe de minister op dit rapport zal reageren. De beleidsnota kondigt een actualisering van het Stedenfonds aan tegen 2013. Maar gezien dit zeer negatieve rapport vindt het commissielid het niet aanvaardbaar om nog drie jaar te wachten.

Verder ziet de heer Anthuenis wel wat in het voorstel van de heer Johan Sauwens om alle initiatieven ter ondersteuning van de steden en gemeenten samen te voegen. Naast het Stedenfonds bestaat immers ook het Gemeentefonds en het Stadsvernieuwingsfonds, om nog maar te zwijgen van het grootstedenbeleid van de federale overheid, die daartoe overigens niet eens bevoegd is. De heer Anthuenis treedt de stelling van de heer Sauwens bij dat een apart Stedenfonds geen enkele toegevoegde waarde heeft als het wordt gebruikt voor de financiering van de reguliere middelen.

Samengevat pleit de heer Anthuenis voor een rechtvaardiger stedenbeleid.

Ook de heer *Wim Wienen* vond de beleidsnota zeer interessante literatuur maar vraagt zich af waarom in de omgevingsanalyse de werkwoorden in de verleden tijd staan terwijl ze een nog steeds bestaande toestand beschrijven. Hij citeert: “van de steden bestond een beeld van vuil, onveilig, slecht bestuurd, veel vreemdelingen”. Waarom staat er niet “bestaat”? Antwerpen is nog steeds vuil: elk jaar worden er honderden tonnen sluikstort opgehaald. Antwerpen is ook nog steeds onveilig: het afgelopen jaar steeg de criminaliteit er met meer dan 9 percent. Verder vindt de heer Wienen ook dat zijn stad nog steeds slecht wordt bestuurd. Dat de socialisten er al zo lang aan de macht zijn, acht hij nefast voor een goed bestuur. Ten slotte telt Antwerpen nog steeds veel vreemdelingen: uit recente cijfers blijkt dat 56 percent van de nul-tot-negenjarigen van vreemde origine is.

De volgende zin in de omgevingsanalyse luidt: “tegelijkertijd ontstond een beweging van bedrijven die de stad verlieten”. Nochtans bestaat die beweging nog steeds. De heer Wienen verwijst naar Chiquita als een groot bedrijf dat Antwerpen recent heeft verlaten maar ook naar de wegtrekkende middenstand en de leegstand van de winkels die daaruit resulteert. Dat zal ook wel te maken hebben met de economische crisis, die maakt dat de omgevingsfactoren uit de beleidsnota toch al enigszins achterhaald zijn. Hoe dan ook wil het commissielid erop wijzen hoe prangend de problemen van steden als Antwerpen en Gent intussen zijn. Hij is overtuigd van de noodzaak aan een grote inhaalbeweging in het stedenbeleid, dat tot hertoe zijn doelstellingen niet heeft verwezenlijkt.

Met het stedenbeleid in de beleidsnota zal dat om twee redenen niet eenvoudig zijn. Ten eerste zijn er de budgettaire beperkingen en het gebrek aan beleidsruimte, zeker tot en met de begroting voor 2012. Ten tweede worden de problemen intussen almaar groter. De omgevingsanalyse stelt terecht dat de stedelijke bevolking aangroeit. Positief zou kunnen zijn dat de stadsvlucht is gestopt, maar zoals de beleidsnota ook toegeeft is de groei vooral te wijten aan een grote instroom van vreemdelingen. Volgens de heer Wienen leidt dit tot heel wat samenlevingsproblemen. De instroom uit de Maghreb haalt weliswaar niet meer de vroegere pieken maar blijft toch zeer hoog. Een recenter fenomeen is dat Oost-Europeanen zich massaal in onze steden vestigen. Uiteraard zijn niet alle Oost-Europeanen criminelen, merkt de heer Wienen op, maar sinds de migratie uit Oost-Europa is de lokale criminaliteit wel drastisch gestegen.

Er zijn dus heel wat uitdagingen op het vlak van het stedenbeleid. De minister levert in haar beleidsnota heel waardevolle suggesties, bijvoorbeeld dat ze het horizontale beleid van haar collega's in de Vlaamse Regering wil coördineren. De heer Wienen verwacht niet dat dit makkelijk zal worden, aangezien de bevoegdheden die belangrijk zijn voor de steden – bijvoorbeeld ruimtelijke ordening – in de portefeuille van de specifiek bevoegde ministers zitten. Het lid verwijst naar de gelijkaardige intenties van de minister voor de Vlaamse Rand in de vorige Vlaamse Regering, die uiteindelijk zijn specifiek bevoegde collega's niet tot veel verwezenlijkingen met betrekking tot de Vlaamse Rand heeft kunnen

bewegen. De heer Wienen vraagt zich af hoe minister Van den Bossche haar collega's wel zal kunnen overtuigen en onder druk zetten.

Eenzelfde bedenking heeft het commissielid bij de intentie om het Vlaamse beleid te toetsen op zijn stadsgevoeligheid. Hij maakt de analogie met de Brusseltoets in het regeerakkoord van de vorige Vlaamse Regering. Uiteindelijk heeft die tot geen enkel decreet geleid en is geen enkel beleid aan Brussel getoetst. De heer Wienen hoopt dat het de stedentoets beter zal vergaan maar heeft er niet veel vertrouwen in.

De federale overheid besteedt zowat 70 miljoen euro aan haar grootstedenbeleid. De heer Wienen hoopt dat dit federale beleid, zeker voor de Vlaamse steden, zal worden geënt op de Vlaamse doelstellingen. Nog beter zou hij het vinden als het hele stedenbeleid wordt geregionaliseerd.

Verder vindt de heer Wienen dat de beleidsnota van minister Van den Bossche prima suggesties bevat om het wonen in de stad aantrekkelijker te maken, onder andere door het aanbod aan sociale woningen uit te breiden. Maar daarover verwijst hij naar het debat over de beleidsnota Wonen. Ook vergroening en een betere kindvriendelijkheid zijn maatregelen die de steden aantrekkelijker kunnen maken als woonplaats, maar vooral essentieel is dat de steden ook veiliger worden. Nochtans wordt dat laatste aspect heel weinig belicht als een reden waarom mensen niet meer graag in de steden wonen.

Positief is dan weer de doelstelling om meer buurtwinkels mogelijk te maken, zeker in de achtergestelde wijken. Ter zake verwijst de heer Wienen naar de Franse 'zones franches', een systeem van stimuli voor handelaars om zich in probleemwijken te vestigen opdat deze wijken weer leefbaarder worden. Zoiets komt – terecht – in de eerste plaats de inwoners van de steden ten goede, veeleer dan de bezoekers. Het commissielid vindt dat de focus van stadsvernieuwingprojecten al te vaak ligt op verfraaiingswerken die de stadscentra aantrekkelijker maken voor bezoekers, terwijl de wijken buiten het centrum er slecht aan toe zijn en veel meer gebaat zouden zijn met deze middelen uit het Stedenfonds.

In verband met de derde strategische doelstelling – een open en warme samenleving – prijst de heer Wienen de ruime benadering van minister Van den Bossche. Zo gaat er ook aandacht naar senioren. In het verleden lag de focus al te zeer op één specifieke kansengroep, meent het commissielid.

De zevende strategische doelstelling betreft de betrokkenheid en inspraak van de bewoners. In de meeste steden vormen de gemeenteraden het bestuursniveau dat het dichtst bij de bevolking staat, maar in Antwerpen zijn dat de districtsraden. In de beleidsnota vindt de heer Wienen weinig terug over die districtsraden.

Ten slotte komt de heer Wienen terug op de bespreking van de begroting voor 2010. Het verheugt hem dat de eerder aangegane stadscontracten en engagementen worden gehonoreerd. Maar het Rekenhof had heel wat opmerkingen over de opvolging en selectie van projecten en over een oneigenlijk gebruik van middelen uit het Stedenfonds voor de reguliere uitgaven. Aan de stedelijke autonomie wil het lid geenszins tornen, maar als de Vlaamse overheid hen extra beleidssteun wil aanbieden mag dat niet gebeuren via een blanco cheque die ze naar eigen goeddunken kunnen besteden. Meer algemeen concludeert de heer Wienen dat de beleidsnota losstaat van de bestaande budgettaire beperkingen, die wellicht nog een tijd zullen aanslepen. Om alle doelstellingen te halen zal er later nog een enorme inhaalbeweging nodig zijn. Als voorbeeld verwijst het commissielid naar de intentie om het stedelijke beleid meer wetenschappelijk te onderbouwen, terwijl het budget daarvoor in de laatste begroting juist is gedaald met 41 percent. Houdt de beleidsnota dan wel voldoende rekening met de financiële mogelijkheden?

De heer *Veli Yüksel* wijst op het belang dat de CD&V-fractie hecht aan de eerste strategische doelstelling om de aantrekkelijkheid van het wonen in de stad te bevorderen. De betaalbaarheid van het wonen in de stad moet een permanent aandachtspunt zijn. Het commissielid vreest nochtans dat juist dit aspect wat aan de aandacht van het beleid ontsnapt. Wat maar niet wil lukken, is jonge gezinnen in de stad houden. Het commissielid noemt betaalbare kinderopvang, propere en verkeersluwe straten, groene wijken en speelruimtes als cruciale randvoorwaarden om de stadsvlucht bij deze categorie mensen tegen te gaan.

De vierde strategische doelstelling met betrekking tot creativiteit en ondernemerschap mag op de volle steun van de CD&V-fractie rekenen. In die ondernemingscontext moeten werkgelegenheid, duurzaamheid en maatschappelijke verantwoordelijkheid alle aandacht krijgen die ze verdienen. De steden moeten hun rol in het sociaaleconomische weefsel ten volle kunnen spelen. De heer Yüksel vraagt de minister om voluit te investeren in de kennis-economie teneinde de steden een voortrekkersrol te bezorgen in de ontwikkeling van nieuwe technologieën en creatieve economische functies.

Wat het Stedenfonds betreft, vat het commissielid de analyse van het Rekenhof samen in de kritiek dat de dertien centrumsteden zomaar hun zin doen zonder zich veel aan te trekken van de doelstellingen van het fonds. Het Rekenhof pleitte voor meer transparantie en controle, waarop minister Lieten op 22 oktober een visitatie van het Stedenfonds aankondigde. De heer Yüksel vraagt wat deze evaluatie moet opleveren. Zal ook de lijst van de centrumsteden zelf in vraag worden gesteld? In de jaren negentig zijn dertien steden op basis van toenmalige criteria tot centrumstad benoemd. Hoe actueel zijn die criteria nog? Intussen beantwoorden ook heel wat andere Vlaamse steden aan de voorwaarden op het vlak van werkgelegenheidsgraad, bevolkingsdichtheid enzovoort, bijvoorbeeld Vilvoorde en Dendermonde.

Het Stadsvernieuwingsfonds beschikt jaarlijks over zowat 12 miljoen euro. Hiervoor komen meer steden in aanmerking dan de dertien centrumsteden, maar ook hier komen de grotere steden telkens op de eerste plaats. De heer Yüksel pleit ervoor dat de projecten van kleinere steden beter aan bod komen.

Hoewel een optimale stadsregionale samenwerking terecht als een operationele doelstelling naar voren wordt geschoven, vindt het commissielid ter zake heel weinig concrete plannen in de beleidsnota. Moeten de strikte bestuurlijke grenzen worden overstegen en zo ja, hoe? Welke stimulans is mogelijk voor de verbondenheid tussen stadsgebruikers en -bewoners? Hoe is de verhouding tot de interne staatshervorming die de Vlaamse Regering heeft aangekondigd?

In de beleidsnota heeft de heer Yüksel gelezen dat er meer aandacht zal gaan naar de transnationale dimensie van de steden. Zo heeft Kortrijk een verreгаande samenwerking ontwikkeld met Rijsel, met de nodige gevolgen voor leefbaarheid, economische activiteit en mobiliteit. Het lid informeert naar andere mogelijkheden op dat vlak, bijvoorbeeld een Vlaams-Nederlandse samenwerking tussen Gent en Terneuzen.

Veiligheid is een heel belangrijk aspect van de leefbaarheid van een stad. Hoewel dit voornamelijk een federale bevoegdheid is, heeft ook Vlaanderen een aantal belangrijke beleidsinstrumenten ter beschikking.

Ten slotte pleit de heer Yüksel voor een horizontale aanpak van het stedenbeleid, vanuit alle betrokken beleidsdomeinen zoals wonen, kinderopvang enzovoort. Daarom pleit het lid voor een stedentoets.

De N-VA hecht aan twee doelstellingen bijzonder belang, meldt mevrouw *Liesbeth Homans*. Ten eerste moet er een oplossing komen voor de stadsvlucht van jonge gezinnen

met een inkomen uit arbeid, al was het maar omdat dit de steden financieel zou versterken. Ten tweede deelt mevrouw Homans de bekommernis om de veiligheid. Daar gaan allerlei facetten mee gepaard: criminaliteit, overlast, verkrotting, leegstand en verkeersveiligheid. Hoewel overwegend federale materie, moet ook het Vlaamse stedenbeleid aandacht hebben voor de veiligheid.

Na deze algemene opmerkingen overloopt mevrouw Homans de strategische doelstellingen. Bij de eerste doelstelling, namelijk dat wonen in de stad aantrekkelijker moet worden, stelt het commissielid dat de stadsvlucht wordt gevoed door verschillende factoren. Zo zijn er de capaciteitsproblemen van scholen. Verder is er het fiscale statuut van wonen in de stad. De N-VA-fractie wil dit aantrekkelijker maken door het klein beschrijf te hervormen in de zin van de huiskorting, zodat stadsbewoners niet langer in het nadeel zijn. Verder ziet mevrouw Homans een belangrijke rol voor de socialeverhuurkantoren. Betere woningen op de huurmarkt vindt ze een efficiënt middel tegen leegstand en verkrotting, maar tegelijk moet de overheid eigenaars stimuleren om hun woningen ten dienste te stellen van de stad en de huurmarkt. Wellicht zijn daarvoor extra maatregelen nodig.

Ook mevrouw Homans gaat in op de vierde strategische doelstelling met betrekking tot creativiteit en ondernemerschap, en vraagt zich af of deze niet kan worden gekoppeld aan het probleem van de leegstand. Kunnen jonge ondernemers geen onderdak krijgen in leegstaande winkelruimtes?

Strategische doelstelling 5 bepaalt dat steden moeten vergroenen. Letterlijk stelt de beleidsnota: “de woningen van deze steden worden eveneens duurzaam gebouwd of verbouwd. Een ‘duurzame lening’ wordt hiervoor in het leven geroepen”. Betekent dit dan dat Vlaanderen een alternatief zal krijgen voor het federale FRGE?

Strategische doelstelling 8 strekt tot een versterkt en doeltreffend Vlaams stedenbeleid in partnerschap met steden die goed bestuurd worden. Mevrouw Homans somt de huidige beleidsinstrumenten op: het Vlaams Stedenfonds, het Stadsvernieuwingsfonds en de stadscontracten. Al deze initiatieven worden terecht voortgezet, maar kunnen deze middelen, gezien de hoge planlast ter zake van de steden, niet worden gebundeld in een geïntegreerde aanpak? In verband met de stadscontracten maakten de beleidsnota's van de voorgangers van minister Van den Bossche gewag van een aantal pijnpunten. Zo duiken in de realisatie van grote stadsprojecten vaak federale hinderpalen op zoals fiscale aspecten, NMBS-gronden enzovoort. Daarom pleit mevrouw Homans voor een geïntegreerde aanpak van alle Vlaamse initiatieven en de agendering van die aanpak op het Overlegcomité.

De laatste strategische doelstelling bepaalt ten slotte dat alle beleidsdomeinen van de Vlaamse overheid de steden ondersteunen. Mevrouw Homans vraagt of de minister al concrete maatregelen heeft genomen met betrekking tot het hiertoe noodzakelijke horizontale beleid.

In verband met de vierde operationele doelstelling om de steden positief in de kijker te zetten, komt het commissielid terug op het veiligheidsaspect, dat ze cruciaal acht voor het stedelijk imago. In Gent is de criminaliteit intussen met 5 percent gestegen en in Antwerpen zelfs met 9 percent. Rond en in de steden zijn er verkeersinfarcten. Verder zijn de huisprijzen zeer hoog en schiet het aanbod van voorzieningen te kort. Mevrouw Homans vraagt om daarop te focussen als men de perceptie van de steden wil verbeteren. Het federale regularisatiebeleid is alvast allesbehalve behoorlijk voor het imago van de steden.

In deze context stelt het lid een aantal informatievragen bij de ‘Thuis in de Stad’-prijs. Hoeveel heeft de betreffende site gekost, hoeveel bezoekers had de site en welke pagina's bezoeken deze voornamelijk? Verder vraagt ze zich af of het personage ‘Gusje het Stadsmusje’ wel aanslaat en of de investering in een dergelijke campagne enig resultaat oplevert.

In het kader van de negende operationele doelstelling heeft de minister aangekondigd dat het Vlaamse stedenbeleid de steden ondersteunt en stimuleert om Europees en internationaal samen te werken. Kan het voorbeeld van de goede samenwerking tussen Kortrijk en Rijsel niet worden aangewend om Antwerpen tot een samenwerking met Breda aan te moedigen?

Ten slotte betreurt mevrouw Homans dat het federale Grootstedenfonds – met zijn budget van 67 miljoen euro – overlappingsen vertoont met bepaalde Vlaamse acties. Het is een zinloze geldverspilling om op twee niveaus hetzelfde beleid te voeren. Daarom pleit het commissielid voor een regionalisering van dit fonds, opdat er op Vlaams niveau voldoende middelen ter beschikking komen voor het beleid dat onze steden verdienen.

Mevrouw *Mieke Vogels* vindt het een verdienste van het Stedenfonds dat het voor een positieve visie op de stad heeft gezorgd. Vroegere initiatieven als het VFIK of het SIF hadden als voorwaarde dat de steden hun graad van armoede en verloederingsgraad moesten aantonen, wat een pervers effect sorteerde. Het commissielid prijst het uitgangspunt dat de steden nu positieve projecten kunnen indienen. Ze zou het een foute reactie op de studie van het Rekenhof vinden om nu terug te vallen in al te strikte criteria en administratieve procedures en hoopt dat de aangekondigde visitatie zal gebaseerd zijn op een vertrouwensband tussen de Vlaamse administratie en de steden. De administratie mag zich niet als een controlefreak gedragen.

Als algemene opmerking bij de beleidsnota constateert mevrouw Vogels een contrast tussen enerzijds de zeer ruime strategische doelstellingen, en anderzijds de operationele doelstellingen, die volledig uitgaan van de eigen beleidsmiddelen. Weliswaar bepleit de minister een horizontale samenwerking met haar collega's, maar in de ervaring van mevrouw Vogels is dat een nogal vrijblijvende belofte. In de plaats daarvan vraagt zij duidelijke plannen van aanpak met concreet becijferde engagementen van de bevoegde ministers. Zo niet dreigt de ene week een gigantisch onderwijsprobleem in de actualiteit te komen, een volgende week een enorm probleem met de betaalbaarheid van het wonen en nog een week later een schrijnend tekort aan kinderopvang.

Mevrouw Vogels komt tot de eerste strategische doelstelling en constateert dat de steden de doelstelling om ook tweeverdieners aan te trekken, vertalen door bij de planning van nieuwe woningen en wijken weinig of geen sociale woningen te bouwen maar vooral eengezinswoningen. Tot haar ergernis ziet het commissielid dan kopieën verschijnen van de wijken in de plattelandsverkevelingen: straten vol bel-etagewoningen met de garage op het gelijkvloers en slechts een klein tuintje. Deze straten, die helemaal worden gedomineerd door de auto, worden gezien de hoge huisprijs wel bevolkt door de meer gegoede tweeverdieners, maar zodra deze mensen kinderen krijgen, verlaten ze de stad weer. Er is nu eenmaal geen gemeenschappelijke speelruimte in deze straten. Daarnaast is het er moeilijk om kinderen veilig naar school te laten fietsen en is er een gebrek aan kinderopvang en aan scholen.

Ter zake verwijst mevrouw Vogels naar de verdienstelijke initiatieven Ecopolis en Wonen in Meervoud die voormalig minister van Wonen Marino Keulen heeft opgestart. Helaas zijn deze in de experimentele fase blijven steken en is hun financiering helemaal geschrapt in de besparingsronde. Het commissielid vraagt om grondig na te gaan hoe nieuwe woonwijken er moeten uitzien opdat mensen zich niet alleen in de stad zullen vestigen, maar daar ook willen blijven. Ze hecht veel belang aan gemeenschappelijke en groene ruimtes, in plaats van altijd voorrang te geven aan de auto.

De tweede strategische doelstelling betreft de ruimte-invulling. In verband met de keuze voor verdichting merkt mevrouw Vogels dat er nu is geopteerd om eerst in de steden wijken aan te leggen. In de huidige aanpak bedraagt de oppervlakte per pand 200 vierkante meter. Maar gezien het toenemende aantal inwoners in de steden is het nooit mogelijk om

op die manier de stijgende woonbehoefte in te vullen. Zo zal de druk op de rand alleen maar groeien.

In Antwerpen wachten momenteel 10.000 mensen van 75 jaar en ouder op een serviceflat. In afwachting wonen de meesten waarschijnlijk in een te grote eengezinswoning. Het is volgens mevrouw Vogels dan ook aangewezen om vooral serviceflats te bouwen: dan komen er vanzelf woningen vrij voor jonge gezinnen. Dergelijk creatief denken mist mevrouw Vogels in de beleidsnota.

Intussen neemt de armoede in de steden alleen maar toe, spijs alle voornemens met betrekking tot een warmere samenleving. De OCMW's spelen een cruciale rol in het armoedebeleid, maar kunnen dit probleem niet meer de baas en wijzen zoveel mogelijk mensen door: mensen zonder papieren maar ook daklozen. In Antwerpen sturen ze heel wat daklozen die een referentieadres vragen, naar Brasschaat omdat ze zelf de middelen niet hebben. De filosofie mag dan wel zijn dat je de armoede niet in de stad moet concentreren, maar de praktijk is dat die mensen ook in Brasschaat geen referentieadres krijgen en dakloos blijven. Op het vlak van de indicator armoede heeft het stedenbeleid nog enorm veel werk aan de winkel, besluit mevrouw Vogels.

Een ander stedelijk probleem is de schoolachterstand. In Deurne wordt 70 percent van de kinderen geboren in gezinnen uit de lagere sociale klasse, die thuis geen Nederlands spreken. Statistisch gezien zal de helft van hen later zonder diploma de school verlaten. Dat noemt het commissielid een ramp, ook al omdat deze generatie onze pensioenen zal moeten betalen. Uit haar persoonlijke contacten met het onderwijs in Deurne heeft mevrouw Vogels geleerd dat de situatie nog verergert. Zo is de gemiddelde leerachterstand in het zesde studiejaar in een decennium tijd opgelopen van één à twee jaar tot twee à drie jaar. Leerlingen komen pas op hun veertiende in de middelbare school terecht, schoolmoe en met enkel negatieve ervaringen, en zullen geen middelbaar diploma halen.

Een geïntegreerde aanpak is dus hoognodig, stelt mevrouw Vogels.

In de huidige invulling van een open en warme stad ziet ze vooral toeristische publiciteit voor de stadscentra. Zo vermeldt een krantenartikel de heraanleg van de Antwerpse kaaien of de De Keyserlei als mogelijke compensaties die de Vlaamse Regering overweegt voor de lightversie van de Lange Wapper. Het commissielid vraagt uitdrukkelijk dat minister Van den Bossche zich daartegen verzet. Anders gaat de overlast naar de arme wijken van Deurne-Noord, terwijl de compensaties vooral de marketing van Antwerpen ten aanzien van de toeristen en centrumbewoners ten goede zou komen.

Verder komt mevrouw Vogels tot de ambitie om de steden te vergroenen, zoals de vijfde strategische doelstelling bepaalt. Ze verwacht dat de demografische evolutie de druk op de open ruimte in de steden zal verhogen, gezien de verhoogde nood aan woningen, scholen en kinderopvang. Het commissielid is het ermee eens dat groen in de stad essentieel is om de mensen daar te houden. Iedereen zou op een veilige wandelafstand van zijn woning openbaar groen moeten vinden. Het zal echter niet volstaan om de brownfields versneld te saneren. Mevrouw Vogels pleit voor inventievere en visionaire oplossingen. Zoals Nederland door inpoldering land wint op de zee, moeten onze steden ruimte voor de inwoners winnen op de auto. De auto moet aan de stadsrand blijven of via tunnels onder de stad door. In Brussel lag vroeger een viaduct boven de Leopold II-laan, dat nu heeft plaatsgemaakt voor een tunnel. De kwaliteit van het stedelijke weefsel is daardoor aanzienlijk gestegen, met beduidend meer groen. In Antwerpen liggen helaas nog steeds dergelijke viaducten boven het Rivierenhof en de Boomsesteenweg.

Strategische doelstelling nummer 6 betreft de stedelijke mobiliteit. Mevrouw Vogels merkt op dat in de theoretische benadering het STOP-principe als een absolute verworvenheid geldt, maar dat de praktijk helemaal anders blijkt. Ze verwijst naar de staat van de voet-

paden in de voorbije winter. Die waren niet ijsvrij, zelfs niet voor openbare gebouwen. Voor oude mensen is dat nefast. Velen hebben drie weken lang hun huis niet durven verlaten. Besneeuwde fietspaden worden helemaal niet geveegd. Bij openbare werken doet de overheid alles om de auto vrije baan te geven. De bergen zand en keien komen terecht op het fietspad of de stoep. Wat het openbaar vervoer betreft: steeds meer stedelijke trams en bussen zitten overvol, wat de kwaliteit absoluut niet bevordert. Met andere woorden staat de stedelijke mobiliteit in de praktijk nog steeds in het teken van de auto.

Ook de bewonersinspraak laat in de praktijk nog te wensen over. Met veel glamour en glitter organiseert Antwerpen een inspraakronde over de prestigeprojecten op de kaaien, maar daarbij wordt niet eens duidelijk gemaakt of daar nu bewoning zal komen. De Antwerpse districtsraden hebben bovendien zelfs tot de meest evidente informatie van de stad en De Lijn geen enkele toegang.

Tot slot bereikt het stedenbeleid de allochtone bevolking veel te weinig.

In verband met de operationele doelstellingen sluit mevrouw Vogels zich aan bij de vragen van haar collega's, met één extra opmerking. De samenwerking tussen steden is een economisch gegeven: dat bewijzen Euregio's als Kortrijk-Rijsel en de Maastricht-Aken-Luik. Daarom is niet Breda maar Rotterdam een geschikte partner voor Antwerpen.

Mevrouw *Patricia De Waele* noemt de strategische doelstellingen voor het stedenbeleid zeer mooi, maar vindt dat die net zo goed kunnen worden toegepast op kleinere steden en dorpen. Ze vraagt zich bovendien af of het wel een goede toepassing van de subsidiariteit is om deze doelstellingen vanuit de Vlaamse overheid aan de steden op te leggen.

De strategische doelstellingen hebben betrekking op leefbaarheid, armoedebestrijding, stadsvlucht en bestuurskwaliteit. Hoewel mevrouw De Waele beaamt dat de lokale overheden voldoende middelen moeten krijgen om de verschillende opdrachten waar te maken die de hogere overheid hen oplegt, moet die Vlaamse overheid zich zelf ook durven afvragen of ze de centrumsteden niet al te veel taken bezorgt.

Het commissielid deelt de scherpe kritiek van het Rekenhof over de objectiviteit en effectiviteit van het Stedenfonds. Er is bijvoorbeeld geen rechtstreeks verband tussen de middelen die steden ontvangen en de doelen waarvoor ze zijn bestemd. Zo krijgen gelijkaardige steden als Aalst en Mechelen heel verschillende bedragen, zonder dat dit duidelijk wordt verantwoord. Kleinere steden als Genk en Oostende krijgen om onduidelijke redenen aanzienlijk meer dan de grotere steden Leuven en Brugge.

Belangrijk is dat de Vlaamse overheid zelf goed weet wat ze nu precies wil bereiken door haar beleidsovereenkomsten met de steden. Er is nood aan een onafhankelijk meetinstrument, een objectieve maatstaf. Het Rekenhof stelt dat de Vlaamse Regering ter zake drie beleidsdomeinen heel vaag heeft omschreven.

De doelstelling met betrekking tot de bestuurskwaliteit wordt traditioneel nagestreefd door een hogere kwantiteit: meer personeel in meer diensten. Mevrouw De Waele pleit ter zake veeleer voor een kwaliteitsverbetering van het personeel zelf, door bij elke aanwerving voldoende hoge selectiecriteria vast te leggen.

Wijken en pleinen zijn er wel degelijk op vooruitgegaan, constateert het commissielid. Volgens sommige bronnen is de stadsvlucht dan ook drastisch verminderd. Intussen is heel Vlaanderen geëvolueerd tot één grote stad. De problemen die de steden nu kennen, zullen zich snel uitbreiden naar de rand en buitengebieden. Door een beleid ten voordele van de stad te voeren, zal de druk op de stadskern zo hoog worden dat ze uiteindelijk uitdijt naar de rand.

Wonen in de stad heeft heel wat voordelen op het vlak van comfort, werkgelegenheid, mobiliteit, cultuur- en sportaanbod en nabijheid van scholen, universiteit, gerechtshoven en ziekenhuizen. Dit heeft zo zijn gevolgen voor de prijzen van woningen en handelspanden. In de vastgoedprijzen spelen drie factoren een rol: locatie, locatie en nog eens locatie. Bijgevolg horen de gemeentelijke opcentiemen van steden stevast tot de hoogste van Vlaanderen. Juist die hogere belasting kan voor velen een drempel betekenen om zich er te vestigen. Hoe dan ook hebben steden daardoor hoge inkomsten. Die hebben ze ook al dankzij de vele bedrijven en handelszaken op hun grondgebied. Dorpen moeten het zonder al die middelen stellen. In het hele stedenbeleid mist mevrouw De Waele een objectieve analyse van al die inkomensstromen.

Het commissielid is absoluut voorstander van het subsidiariteitsprincipe, maar tegen een zware financiële investering van de Vlaamse overheid moet ook een strikte en objectieve resultaatverbintenis staan. Hoe ze die resultaten dan precies willen bereiken, kunnen de steden wel zelf bepalen.

Net als mevrouw Homans heeft mevrouw De Waele haar bedenkingen bij de overlapping tussen het Vlaamse en het federale stedenbeleid, waardoor onze steden als het ware uit twee ruiven eten. Ze pleit voor een bundeling van alle Vlaamse en federale inspanningen.

Intussen hebben een aantal Vlaamse steden, en met name Antwerpen en Gent, een erg geprivilegieerde status met betrekking tot de subsidiestroom uit het Stedenfonds. Mevrouw De Waele hekelt het statische kader van dit fonds, met zijn vastliggende selectie van dertien centrumsteden en verdeling van de middelen tussen die steden. Nergens worden voorwaarden gecommuniceerd waardoor steden in aanmerking komen voor meer middelen of andere steden tot het fonds kunnen toetreden. Het commissielid betwijfelt de aanwezigheid van een toekomstvisie met betrekking tot het Stedenfonds.

De doelstellingen van het Stedenfonds noemde het Rekenhof vaag en weinig objectief. Mevrouw De Waele stelt haar hoop op de visitatieronde. Deze kost veel geld en zal hopelijk heel wat aan het licht brengen. Het commissielid stelt voor om ook de visie van de niet-centrumsteden in de visitatieronde te betrekken.

Mevrouw *Michèle Hostekint* oppert dat LDD zich blijkbaar tegen de steden kant. Zijzelf vindt het positief dat de beleidsnota uitgaat van de kansen van steden, veeleer dan van hun problemen. Uiteraard heeft het document ook oog voor uitdagingen zoals de demografische evolutie.

Wat de vergroening betreft, prijst het commissielid het streven naar meer groenvoorziening maar vooral ook de doelstelling om ecosteden te realiseren die een gezonde leefomgeving moeten worden door onder meer het duurzame bouwen te stimuleren. Gezien de schaarse ruimte moeten vervuilde terreinen zo snel mogelijk worden gesaneerd.

Kindvriendelijkheid, met andere woorden een goede en betaalbare kinderopvang, vindt mevrouw Hostekint uiterst belangrijk. In het algemeen haalt Vlaanderen de Barcelona-norm – minstens 33 plaatsen per 100 kinderen – maar in de steden is dat vaak niet het geval. Heel wat ouders vinden geen betaalbare kinderopvang, ook al omdat in de steden heel wat kinderen worden opgevangen van mensen die daar werken maar niet wonen. Het commissielid pleit voor bijkomende en inkomensgelateerde kinderopvang. Tot dusver schiet de privésector ter zake helaas te kort.

Om de omvorming van Vlaanderen tot een groen stedengewest – een doelstelling van het Pact 2020 – mogelijk te maken, pleit mevrouw Hostekint voor een horizontaal stedenbeleid, gezien de verwevenheid met bevoegdheden als kinderopvang, onderwijs en openbaar vervoer. Al in 2005 wees het toenmalige visitatierapport op die noodzaak. Helaas is de Vlaamse administratie nog steeds erg verkokerd, wat het regeerakkoord ook toegeeft. Het

commissielid vraagt minister Van den Bossche hoe groot de consensus in de regering is over het belang van meer middelen voor de steden. Hoe ziet de minister ter zake haar coördinerende rol?

Stadsvernieuwingsprojecten vindt mevrouw Hostekint een hefboom naar positieve dynamiek. Ze saneren verloederde stadsdelen, verhogen de leefkwaliteit en scheppen extra woongelegenheden in combinatie met andere stedelijke functies. De meeste van die projecten zijn gericht op actieve tweeverdieners, wat het lid op zich prima vindt aangezien ze de financiële draagkracht van de steden zelf doen stijgen en voor een herwaardering zorgen. Hierbij mag de sociale mix echter niet uit het oog worden verloren. Soms nemen deze gegoede klassen hele stadswijken in. Het beleid moet zich echter ook blijven inzetten voor de huidige bewoners, inclusief de sociaal zwakkeren die vaak al generaties lang in de stad wonen. In de selectie van de stadsvernieuwingsprojecten vraagt mevrouw Hostekint meer aandacht voor de herwaardering van achterstandswijken. Ze looft dat de beleidsnota hierop wil ingaan zonder de bewoners te stigmatiseren.

Het Stadsvernieuwingsfonds heeft via de subsidie van 23 stadsprojecten een grote dynamiek veroorzaakt in allerlei steden, waaronder ook kleinere. De beleidsnota kondigt een evaluatie van het systeem aan. Het lid is tevreden dat nieuwe criteria, zoals duurzaamheid, toegankelijkheid en kindvriendelijkheid een rol zullen spelen.

Samengevat vindt mevrouw Hostekint dat de beleidsnota interessante accenten aanbrengt en uitgaat van de kansen van de steden, zonder hun uitdagingen uit het oog te verliezen. Ze vormt een prima uitgangspunt voor het horizontale beleid waarin alle ministers en beleidsniveaus hun verantwoordelijkheid moeten nemen.

Ten slotte protesteert de heer *Marc Hendrickx* tegen het feit dat mevrouw De Waele de centrumfunctie van Mechelen in twijfel heeft getrokken.

De schriftelijke antwoorden van minister *Freya Van den Bossche* zijn als bijlage toegevoegd.

De voorzitter,

Jan PENRIS

De verslaggevers,

Griet COPPÉ

Wim WIENEN

Gebruikte afkortingen

FRGE	Fonds ter Reductie van de Globale Energiekost
JESSICA	Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas
NMBS	Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
SIF	Sociaal Impulsfonds
STOP	eerst Stappers, dan Trappers, dan Openbaar vervoer en ten laatste Privé-vervoer
VFIK	Vlaams Fonds voor Integratie van Kansarmen
VGC	Vlaamse Gemeenschapscommissie

BIJLAGE:
Schriftelijk antwoord

Beleidsnota 2009-2014 – Duurzame en creatieve steden.

Commissie 18/03/2010 - schriftelijk antwoord

Inleiding:

Ik hoor lovende woorden voor de beleidsnota. Ik zag veel interesse en betrokkenheid. Het is duidelijk dat het thema **de stad** leeft in deze commissie.

Dat zorgt ervoor dat werken aan het horizontaal Vlaams stedenbeleid een stuk gemakkelijker wordt.

Ik heb ook heel wat zinvolle suggesties gehoord. De commissieleden kunnen erop rekenen dat ik die meeneem.

In mijn antwoord heb ik geprobeerd om de opmerkingen en vragen van de commissieleden zoveel mogelijk thematisch te clusteren. In het eerste deel van het antwoord wordt ingegaan op algemene vragen die bij een meerderheid van de commissieleden leeft. Delen 2 en 3 zomen in op specifieke vragen m.b.t. de strategische doelstellingen en de instrumenten van het Vlaams stedenbeleid.

Deel 1 : algemene opmerkingen en vragen

Ambities van de beleidsnota

Mevrouw Michèle Hostekint merkt terecht op dat het stedenbeleid best vertrekt van de kansen en inspeelt op de mogelijkheden van de steden. Ik geloof in de aanpak die de Gentse burgemeester Frank Beke jarenlang en met succes in zijn stad heeft toegepast. Hij vergeleek vaak de stad met een appel. Een appel die van binnen rot is, zal dat ook naar buiten toe uitstralen, is niet appetijtelijk om in te bijten. Investeren in de stad is een 'en/en-strategie'. Een fraai en leefbaar stadscentrum maakt stedelingen fier op hun stad. Uiteraard mag dit niet ten koste gaan van de stadsbewoners en leiden tot sociale verdringing. Een duurzame stad heeft oog voor iedereen en alle wijken, niet alleen voor de fraaie stadscentra. Frank Beke en andere burgemeesters laten hun meest kwetsbare wijken niet links liggen. De opmerking van de commissieleden mijnheer Wim Wienen en mevrouw Mieke Vogels dat er te veel geld en aandacht naar het verfraaien van de stadscentra gaat, deel ik dus niet. Zo investeren de steden met ondermeer de middelen van het stadsvernieuwingsfonds en het Stedenfonds op een kwalitatieve en duurzame manier in hun 19de eeuwse wijken en sociale woonwijken. Dergelijke goede projecten duiken ook op in de verschillende edities van de "thuis de in stad prijs. In de meest recente editie, deze van 2009, won de stad Antwerpen

met haar stadsvernieuwingsproject “Park Spoor Noord”. Het is een prachtige illustratie van de manier waarop een site in een sociaal economisch moeilijke wijk de leefkwaliteit kan opwaarderen, zowel voor de wijk en haar inwoners als in de wijdere omtrek. De stationsomgevingen zijn andere belangrijke strategische plekken voor de steden, zowel op het vlak van ontsluiting als voor de lokale economie. Middelen van het stadsvernieuwingsfonds en enkele stadscontracten worden op deze plaatsen ingezet. De criteria van het stadsvernieuwingsfonds helpen de steden om aandacht te besteden aan de leefbaarheid van de omliggende wijken; aan de participatie en betrokkenheid van de omwonenden en handelaars en aan de duurzaamheid van het project.

Mijnheer Wim Wienen merkt terecht op dat de ambities en de doelstellingen van de beleidsnota de juiste zijn en dat er op het terrein tal van positieve ontwikkelingen te zien zijn. Maar het doel is nog niet bereikt. Een voortzetting van de specifieke inspanningen voor de steden blijft ook in de komende jaren noodzakelijk. Als ik de reacties van de steden en de commissie hoor, zit het beleid in de juiste richting. Zo zijn de middelen van het Vlaams stedenbeleid voor de steden belangrijk. De vorige Visitatiecommissie (jaar 2005) wees, afwijkend van de conclusies van het Rekenhof, op de hefboomfunctie van het stedenfonds. Deze middelen zullen de steden de komende jaren blijven nodig hebben. De steden staan immers voor grote demografische transitie en uitdagingen, zoals de verjonging, de verkleuring en de vergrijzing van hun bewoners. In de omgevingsanalyse van de beleidsnota heb ik daar op gewezen. De actualiteit onderstreept de impact van deze ontwikkelingen op het bestaande ontoereikend onderwijsaanbod en kinderopvang in onze steden. Hoewel een ommezwaai van het beleid niet nodig is, zoals mijnheer Wim Wienen voorstelt, pleit ik voor een inhaalbeweging. De Vlaamse regering zal meer en versneld moeten inzetten op de steden. De huidige instrumenten het Vlaams stedenfonds, de stadscontracten en het stadsvernieuwingsfonds worden versterkt, zoals mijnheer Veli Yüksel en mevrouw Michèle Hostekint vragen. De evaluaties van deze instrumenten staan op de agenda. Van zodra die klaar zijn, wordt van de verbetervoorstellen werk gemaakt.

Horizontaal stedenbeleid = iedereen overtuigd van de noodzaak

Verschillende commissieleden onderstrepen de grote noodzaak van de uitwerking van een horizontaal stedenbeleid. Een ambitieus en horizontaal Vlaams stedenbeleid is nodig om een belangrijke doelstelling van het pact 2020 waar te maken: de omvorming van Vlaanderen tot een groen en dynamisch stedengewest. Concreet is dat een samenhangend en op elkaar afgestemd beleid, dat de verschillende beleidsdomeinen en administraties met elkaar verbindt. Het resultaat daarvan moet een krachtige ondersteuning van de steden zijn met ruimte voor maatwerk, verminderde planlast en efficiënte en geïntegreerde procedures. De steden zelf zijn vragende partij voor zo'n aanpak. Het verankert de resultaten en de inspanningen van de steden, die ondermeer met tijdelijke middelen van het stedenfonds worden opgezet. Dankzij de positieve inspanningen voor de afbouw van de verkokering binnen de Vlaamse administratie en het engagement van het Vlaams regeerakkoord, kan het horizontaal Vlaams stedenbeleid deze legislatuur van start gaan. Ik besef dat dit geen gemakkelijke klus wordt. In het verleden werden tal van zulke pogingen ondernomen. Niet

allemaal met een succesvol resultaat. Ik begrijp de suggesties van de commissieleden de heer Wim Wienen en de heer Veli Yüksel voor de “Brusseltoets” of een “stedentoets”. Helaas zorgt de inflatie van tal van zulke toetsen voor een formalisme en een administratieve overlast. De Vlaamse regering wil net werk maken van administratieve vereenvoudiging. Door collegiale samenwerking en vertrouwen in de collega ministers zal ik minstens evengoed de impact van de beleidsmaatregelen op de steden kunnen opvolgen en in samenspraak kunnen afstemmen.

Deze legislatuur wordt een meer horizontaal stedenbeleid op rails gezet door o.a.:

- de verderzetting van de stadscontracten. Met de stadscontracten worden de verschillende Vlaamse administraties op elkaar afgestemd. Hoe de stadscontracten kunnen worden verbeterd, wordt momenteel bij de steden en de Vlaamse overheid bevraagd. Hierbij zal rekening worden gehouden met de rapporten Sauwens en Berx over (de versnelling van) investeringsdossiers.

- de geïntegreerde aanpak

stap 1: screening en evaluatie beleidsnota's op stedelijkheid van de collega's. Deze oefening loopt momenteel.

Stap 2: meewerken aan de initiatieven van de collega ministers (bv armoede, planlastvermindering, interne staatshervorming, jeugd). Uiteraard steeds vanuit het perspectief van de doelstellingen van de beleidnota steden.

Stap 3: ik volg de suggestie van de commissie om op basis van de analyse van de demografische ontwikkelingen in de steden (bv. via de studiedienst van de Vlaamse regering), toekomstscenario's uit te werken en in functie daarvan een geïntegreerde aanpak van maatregelen voor de steden uit te werken. Op die manier wordt bovendien een antwoord geboden op de motie van het Vlaams parlement van 12 januari 2010 over de nieuwe bevolkingsprognoses en de gevolgen voor o.a. huisvesting, mobiliteit, leefbaarheid, werkgelegenheid en onderwijs.

De commissieleden formuleerden positieve suggesties die ik met mijn collega-minister Jo Vandeuren wil bespreken. Volgende waardevolle suggesties wil ik nader onderzoeken:

- Hoe kan de privésector aangemoedigd worden om meer te investeren in inkomensgerelateerde kinderopvang (vraag van mevrouw Michèle Hostekint)?
- Waarom kan het leeftijdscriterium van 75 jaar voor serviceflats niet verlaagd worden, zodat senioren sneller hun woning kunnen aanbieden voor gezinnen (vraag van mevrouw Mieke Vogels)?

Een horizontaal beleid is een combinatie van sectorale en sectoroverstijgende maatregelen die gebiedsgericht moeten worden ingezet. Dat betekent bruggen slaan tussen sectoren, zodat de verkokering binnen de administratie wordt doorbroken. Deze aanpak moet een eng sectoraal beleid vermijden, waarvoor mevrouw Mieke Vogels lijkt te vrezen. In de plaats wordt gekozen voor een transversaal beleid.

Ik begrijp de vrees van mijnheer Wim Wienen over de huidige budgettaire schaarse ruimte die de realisatie van de beleidsnota in de wegkan staan. Al deel ik zijn vrees niet. De huidige budgettaire schaarse ruimte noopt tot keuzes maken. Niet alles zal mogelijk zijn. Maar ik ben ervan overtuigd dat voortgang en resultaten kunnen worden geboekt door samen te werken. Afstemming van de onderzoeksagenda van het Vlaamse stedenbeleid op deze van het kenniscentrum Vlaamse steden moet ertoe leiden dat efficiëntiewinst kan worden geboekt. Het is één van de vele mogelijke samenwerkingsvoordelen die ik actief zal zoeken.

Aantrekkelijke steden = Stadsvlucht verder aanpakken

Hoewel de stadsvlucht al enkele jaren is gekeerd, blijft een van de voornaamste ambities van de beleidsnota de steden aantrekkelijk maken en houden voor jongeren en gezinnen met kinderen. De bevolking in het merendeel van de steden groeit. Uit de cijfers blijkt ook dat de uitstroom van jonge gezinnen in de steden afneemt, ze vertraagt. Dit is een hoopgevend signaal, waarop het beleid zal inspelen.

Onze steden staan open voor iedereen, maar net zoals mevrouw Liesbeth Homans vind ik dat de mogelijkheden van fiscale en financiële stimuli om jonge gezinnen aan te trekken, verder moeten worden onderzocht. Jonge gezinnen zorgen mee voor een sterkere draagkracht van de wijken en de financiële mogelijkheden van onze stadsbesturen. In het kader van het stadscontract wonen heeft het kenniscentrum Vlaamse steden de opdracht gekregen de fiscale mogelijkheden nader te onderzoeken.

Een onveilige buurt stoot af, is niet aangenaam om in te wonen of in te werken. Daar ben ik het ten volle mee eens, maar veiligheid in de strikte betekenis is in de eerste plaats de bevoegdheid van de Federale overheid. De federale overheid en de steden leveren op het terrein goed werk. De steden zijn alert voor de evolutie van de criminaliteitscijfers en de overlastfenomenen en zetten op het terrein en op samenhangende manier de lokale, Vlaamse en Federale fondsen en maatregelen in. Het Vlaams stedenbeleid besteedt aandacht aan veiligheid in de brede betekenis van het woord. In tegenstelling tot de stelling van mijnheer Wim Wienen en mevrouw Liesbeth Homans, laat de beleidsnota en het Vlaams stedenbeleid dit aspect niet onderbelicht. Zo wijdt de stadsmonitor een hoofdstuk aan veiligheidszorg in de steden. De instrumenten van het Vlaams stedenbeleid dragen bij tot een verbetering van het veiligheidsgevoel en de algemene veiligheid in de steden. Een greep uit de talloze initiatieven die de steden ondernemen: investeren in samenlevingsopbouw, lokaal sociaal beleid, sociale tewerkstelling, onderwijskansen, brede school, wijkbibliotheken, time-out projecten, inburgering, groen, wijkontwikkeling, opvoedingsondersteuning, speelruimte, buurtsport, sociaal culturele projecten, straathoekwerk, netheidcharters, bemiddelingsteam voor overlast.

Betaalbaar wonen maakt de stad aantrekkelijk. Mijnheer Veli Yüksel en mevrouw Liesbeth Homans wijzen er terecht op dat de betaalbaarheid en de huisvestingskost voor een grote groep bewoners in de steden onder druk staat. Inzetten op stadsvernieuwing, kinderopvang,

scholen, vrijetijdsactiviteiten blijven essentieel voor het stedenbeleid. De steden zetten hier zwaar op in. Met succes. De steden zetten ook in op gemeenschappelijke openbare ruimtes, verkeersveiligheid en duurzame woonprojecten. De Vlaamse overheid ondersteunt dit financieel en kwalitatief via het stadsvernieuwingsfonds. De vernieuwde buurten trekken jonge gezinnen aan. Het is dus cruciaal om deze inhaalbeweging verder te ondersteunen. Blind overplanten van landelijke woonvormen naar de stad werkt niet. Op dat punt heeft mevrouw Vogels volkomen gelijk. Het heeft wel nut om bijvoorbeeld in grote woonprojecten systematisch parken en voorzieningen te plannen. Ook initiatieven, zoals zone 30 en P-routes, komen steeds meer voor, naast het fietsvriendelijk maken van de steden en experimenten met autoluwe woonprojecten met autodelen. In de beleidsnota wonen heb ik aangekondigd dat er een woonbeleidsplan Vlaanderen wordt uitgewerkt tegen 2014 met een langetermijnvisie op wonen waarin ondermeer duurzaamheid, doelgroepenbeleid, aanbodbeleid in nauw overleg met de sector worden uitgewerkt. De ambitie is een kwalitatief kader voor lokale woonregie, naar analogie met het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (voor ruimtelijke ordening). Vernieuwende woonconcepten, zoals bv 'Wonen in Meervoud' krijgen hierin een plek. Wonen in de stad zal hiervan een belangrijk onderdeel zijn. Dat luik zal tot stand komen in het kader van het overleg van de stadscontracten wonen, in samenwerking met het Vlaams Kenniscentrum Vlaamse Steden. De huidige woningfiscaliteit ontmoedigt de aankoop van een eigen woning in de stad. Tot nu toe is er nog geen update van de kadastrale inkomens. Hierdoor liggen de kadastrale inkomens in de stad relatief hoger dan op het platteland. De mogelijkheid wordt onderzocht om het voordeel van het 'klein beschrijf' niet langer afhankelijk te maken van het kadastraal inkomen, maar via nieuwe criteria zoals woonoppervlakte en gezinsmodule om te vormen tot een 'huiskorting'. Samen met collega minister Philippe Muyters werk ik hier aan. Een andere geplande maatregel is het activeringsbeleid. Voor panden worden stimulerende en sanctionerende maatregelen voorzien, zoals het leegstandsregister, lijsten van ongeschikt-en/of onbewoonbaar verklaarde woningen en verwaarloosde woningen en gebouwen en lijsten van leegstaande en/of verwaarloosde bedrijfsruimten. Een derde maatregel is de harmonisatie van sociale leningen, waarbij bijzondere aandacht gaat naar steden en gezinnen. Ten vierde is het divers woningaanbod de troef van de stad. Er zijn zowel koop- als huurwoningen, zowel privaat als sociaal. Uiteraard staat de betaalbaarheid van woningen in alle deze marktsegmenten voorop. Zeker in de private huurmarkt moet geïnvesteerd worden in een meer aantrekkelijk en betaalbaar aanbod. Uiteraard zal ik dat opnieuw doen in samenwerking met Vlaams minister Philippe Muyters. Ik denk ondermeer aan het stelsel van righthuurprijzen, de uitbreiding huursubsidies en de verdere professionalisering van de sociaal verhuurkantoren. Een vijfde maatregel is het stadscontract "Wonen, afgesloten met de steden. Het woonbeleid is een belangrijke prioriteit van de verschillende centrumsteden. Ze hebben het woonbeleid naar voren geschoven als voorwerp van het gezamenlijke luik van de stadscontracten. Samen met hen wordt rond vijf prioritaire actieterreinen gewerkt. Dit zijn: stedelijke regie van sociale woonprojecten, afstemming beleidsdomeinen wonen en welzijn, een stedelijk grond- en pandenbeleid, een versterking van de private huurmarkt en

een gedifferentieerd fiscaal beleid. De focus ligt hierbij op het kadastraal inkomen, de (opcentiemen op) de onroerende voorheffing, de registratierechten en de BTW.

Financiering van de steden

Mevrouw Patricia De Waele, als enige commissielid, meent dat, zoals ik haar begrijp er geen specifiek stedenbeleid nodig is. Ik interpreteer haar tussenkomst als volgt:

- *De doelstellingen zijn zeer mooi, maar kunnen net zo goed worden toegepast op kleinere steden en dorpen.*
- *Door een beleid specifiek gericht op de steden wordt de druk op de stadskern zo hoog dat de problemen uitdeinen naar de rand en de buitengebieden.*
- *De steden hebben heel wat eigen inkomsten (belastingen op bedrijven, hoge gemeentelijke opcentiemen). De steden hebben de fondsen dus niet echt nodig.*
- *De steden worden financieel bevoordeeld t.o.v. de andere gemeenten. Steunmaatregelen zoals bv stedenfonds zijn niet nodig. In een vorige commissie stelde mevrouw Patricia De Waele dat dankzij die fondsen de steden een gunstig fiscale politiek kunnen voeren en dus eigenlijk hun fiscale verantwoordelijkheid ontlopen.*

De analyse van mevrouw Patricia De Waele toont terecht aan dat een stedenbeleid moet passen binnen een globaal Vlaams beleid voor alle gemeenten. De steden zijn geen eilanden in Vlaanderen. Ze hebben impact op hun omgeving. Als bevoegde minister voor het Vlaamse stedenbeleid wordt van mij wel verwacht dat ik een stedenbeleid voer, daar uitspraken over doe en beleidskeuzes maak. Zo'n keuze is bijvoorbeeld dat vanuit het stedenbeleid experimenten voor stadsregionale samenwerking zullen worden opgevolgd of ondersteund.

Een specifiek beleid t.a.v. de steden is meer dan ooit nodig en de beleidsnota speelt daar op in. We gaan de steden niet afbouwen door ze minder taken te geven. Het is trouwens nog maar de vraag of de andere gemeenten bereid zijn te delen in de lasten van de steden (cf. asielbeleid, mobiliteit), zoals mevrouw Patricia De Waele suggereert.

De financiële ruimte en de fiscale mogelijkheden voor de steden zijn niet rooskleurig. Diverse studies van Dexia wijzen er op dat de uitgaven sneller stijgen dan de ontvangsten. De steden staan dus voor grote financiële uitdagingen: personeelskosten, investeringen waterzuivering en de impact van de economische crisis. De centrumsteden staan voor 20 % van de leefloners in. In de grootsteden is dat 35%. De rest van Vlaanderen neemt maar 45% voor zijn rekening. De steden kampen ook met historische kosten, 36% van de verontreinigde industriegronden liggen in de steden. Kortom, voor deze uitdagingen zijn de specifieke steunmaatregelen en fondsen voor de steden broodnodig. Dat blijkt uit het uitgavenpatroon van de steden. Dat stemt overeen met de centrumfunctie t.a.v. hun omgeving (bv cultuur, sport, onderwijs, sociale voorzieningen). De steden geven per inwoner het meest uit. De meeruitgave kan niet volledig op de fiscaliteit gecompenseerd worden. Dat zou er immers voor zorgen dat de fiscale druk voor de bedrijven en de inwoners in de steden veel te hoog zou zijn, waardoor de stadsvlucht van financieel sterkere groepen wel eens zou kunnen toenemen. En precies dat moet vermeden worden.

Het Vlaams stedenfonds

Bijna alle commissieleden hebben aandacht voor de kritische vaststellingen van het Rekenhof over het Vlaamse Stedenfonds. Maar ik deel niet de mening om de selectiecriteria voor de steden en de financiële verdeling van de middelen tussen de steden tijdens deze legislatuur te wijzigen. Ik onderschrijf wel de visie van mevrouw Mieke Vogels en deze van de steden. Het zou inderdaad niet slim zijn om nu strikte criteria, administratieve procedures en zware verantwoordingen op te leggen. Ik ben niet tegen verantwoording en meten. Integendeel, maar dat moet gekaderd zijn in een partnerschap, niet ingegeven zijn door wantrouwen. Vandaar de keuze van de vorige regering voor de methode van de Visitatie in plaats van een jaarlijkse belasting van de steden met allerlei (tussentijdse) gedetailleerde evaluatierapporten en boordtabellen. Het kan niet de bedoeling zijn om de zware rapporteringsverplichtingen van de voorgangers van het stedenfonds, met name het Sociaal Impulsfonds (1996-2002) en het Vlaams Fonds voor de Integratie van Kansarmen (1991-1995) te herhalen. De steden waren in 2005 laaiend enthousiast over de Visitatieronde, haar opmerkingen en aanbevelingen. Ik ben dan ook heel erg benieuwd naar de resultaten en effecten van de nieuwe Visitatieronde. Haar rapporten verwacht ik uiterlijk eind 2011 en die moeten een hulp zijn om het stedenfonds krachtiger te maken en bij te sturen waar nodig. De huidige convenanten 2008-2013 met de steden gaan door en worden dus nu niet aangepast, zoals mijnheer Filip Anthuenis voorstelt.

Met de voornaamste conclusies van het Rekenhof ben ik het trouwens niet eens:

Opmerking Rekenhof: Willekeur selectie steden

De steden zijn geselecteerd op basis van 2 objectieve studies (SERV 1995 en gemeentekrediet 1998) en 1 beleidsdocument, met name het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen. Zij vormden toen de wetenschappelijke basis en de politieke keuze, goedgekeurd door het Vlaams Parlement. Volgens de laatste oefening van DEXIA over de socio-economische typologie van de gemeenten zou enkel Vilvoorde bijkomend in aanmerking komen voor het Stedenfonds. Het is zaak om een grens te trekken. De spreiding van het stedenfonds over te veel steden ondermijnt de slagkracht van het fonds. De sterkte van het fond is net de geconcentreerde inzet in een beperkt aantal steden. Het leidt immers tot zichtbare en snelle resultaten op het terrein, gezien de steden langlopende en brede programma's kunnen opzetten i.p.v. kleine en losse projecten.

In het sociaal impulsfonds was dit trouwens één van de kritische punten.

Opmerking Rekenhof: Verdeling trekkingsrechten per stad wijkt af van het criterium bevolking

Bij de hervorming van het gemeentefonds in 2002 besliste de Vlaamse regering om geen enkele stad en gemeente minder te geven dan in 2002. Het vroegere sociaal impulsfonds is deels opgegaan in het gemeentefonds. Het andere deel (SIF-plus) werd het stedenfonds. Het

gemeentefonds en het stedenfonds werken met een waarborgregeling, dat inderdaad het criterium bevolking nuanceert, maar niet uitschakelt. Dankzij die regeling kunnen Hasselt en Roeselare een beroep doen op het stedenfonds. Mocht alleen het bevolkingscriterium spelen, dan zouden Oostende, Mechelen en Gent minder krijgen dan hun waarborgregeling. Ook voor het gemeentefonds geldt de waarborgregeling. De ex SIF-plus steden en gemeenten (bv. Lokeren) konden lange tijd van de waarborgregeling genieten. Intussen krijgen heel wat van die voormalige SIF-plus steden en gemeenten meer dan hun aanvankelijke waarborg. De waarborgregeling zorgde voor financiële stabiliteit en rechtszekerheid over de te verwachten financiële middelen bij de steden en de gemeenten. De steden moesten bij overgang van het SIF naar het Stedenfonds niet snoeien in hun overwegend sociale projecten en samenwerking met de sociale particuliere organisaties konden doorgaan, tenzij de stad op grond van een interne evaluatie anders besliste.

Opmerking Rekenhof: Het stedenfonds wordt voor reguliere doeleinden en uitgaven aangewend

Het stedenfonds mag complementair en aanvullend worden ingezet. Dat is zelfs een aanbeveling van het fonds. De convenants van de steden vertrekken vanuit een degelijke omgevingsanalyse en doelstellingenkader. De uitgaven zijn inhoudelijk motiveerbaar en prioritair. Wat in de ene stad regulier is, geldt niet als regulier voor een andere stad. In diverse steden is het stedenfonds een voortzetting van het SIF. Dat is mogelijk, gezien de begroting van tal van steden -bij de overgang van het SIF naar stedenfonds geen of weinig financiële marge had om gesubsidieerde uitgaven over te hevelen naar de reguliere begroting. Daarenboven hanteert het Rekenhof zelf geen sluitende definitie van wat een reguliere uitgave is. Ze raakt niet veel verder dan de oplistings van enkele voorbeelden van uitgaven. Het zijn voorbeelden die, volgens mij, evengoed betwist kunnen worden.

Opmerking Rekenhof: De doelstellingen zijn vaag, meten is niet mogelijk. Middelen worden niet ingezet overeenkomstig de problematiek van de steden

Het Rekenhof heeft de eerste convenants van 2003-2007 geëvalueerd. Die convenants zijn midden 2003 afgesloten, terwijl dit een overgangsjaar van het SIF naar het stedenfonds was en bovendien middenin een lopende lokale legislatuur. Veel inhoudelijke en financiële bijsturing van het lopend beleid naar de doelstellingen van het stedenfonds hadden de steden toen niet. Bij de 2de reeks convenantperiode 2008-2014 hadden de steden wel beleidsruimte. Tijdens de start van het stedenfonds was er nog geen stadsmonitor. Intussen wel. De steden investeren nu zelf meer in data en monitoring. De steden worden hierbij geholpen door de studiedienst van de Vlaamse regering. Zij maken voor de steden jaarlijks een rapport met de meting van de maatschappelijke effecten die in het convenant met de steden is opgenomen. Hierdoor is het makkelijker om de voortgang van de convenants op te volgen. Al blijkt tegelijk dat de impact van het stedenfonds op het algemene beleid van de steden en van de stad worden genuanceerd. In de steden zijn er immers ook andere spelers

actief (bv bedrijven, organisaties, overheden, bewonersgroepen), die de omgeving van de stad mee beïnvloeden.

Ik ga ten slotte ook niet akkoord met het alternatief van mijnheer Filip Anthuenis om het stedenfonds in het gemeentefonds te steken. De betrokken steden waren n.a.v. de Visitatieronde in 2005 geen vragende partij voor zo'n operatie. Opname in het gemeentefonds onthoofdt het stedenbeleid, wat de druk op de andere gemeenten verhoogt. De niet- steden zullen dan zelf moeten instaan voor bv. bijkomende sociale voorzieningen, musea, winkelcomplexen en extra sociale huisvesting.

De relatie met de Federale overheid

De stadscontracten (bv samenwerking met NMBS) en de overlap van het federaal grootstedenbeleid (67 miljoen euro/jaar) met het stedenfonds (Wim Wienen, Liesbeth Homans en Veli Yüksel) is een aandachtspunt dat goed moet worden opgevolgd. Samen met de federale collega's wil ik zoeken naar afstemming tussen de Vlaamse en de federale bevoegdheden (bv. regie der gebouwen, veiligheid, fiscaliteit), zodat de steden hun projecten goed kunnen blijven realiseren. Met de federale administratie en het kabinet van de bevoegde federale minister zijn al contacten gelegd.

Deel 2 : de strategische doelstellingen

Strategische doelstelling 2: ruimte

Vraag :

Verdichting. Hoe moeten stedelijke woonwijken er uit zien? Wanneer men kiest voor verdichting, heeft dit ook invloed op de rand, de druk vergroot. (mevrouw Mieke Vogels)
Vlaanderen is één grote stad (mevrouw Patricia De Waele).

Antwoord :

Vlaanderen heeft een zeer dicht bebouwingspatroon van steden en dorpen met daartussen nog eens lintbebouwing. Dat maakt dat Vlaanderen wordt beschouwd als 'volgebouwd' en 'verstedelijkt'. Als een grote stad. Dat brengt met zich mee dat :

- de resterende open ruimte in Vlaanderen sterk versnipperd (in kleinere delen) is, met een vermindering van de landschappelijke kwaliteit, de landbouwefficiëntie, en de natuurwaarden tot gevolg,
- de verbindingswegen verkeersonveilig zijn door de langsbebouwing,
- het moeilijk is om een daarop afgestemd goed openbaar vervoerssysteem te organiseren (i.t.t. geconcentreerde bebouwing waar bv. een bushalte veel meer mensen bereikt),

- het moeilijker is om de dienstverlening te organiseren (waar plan je dan het best bv. een gemeentelijk dienstencentrum?),
- door de spreiding mensen geneigd zijn om de auto te nemen.

In 1997 kwam hierop een ruimtelijk beleidsmatig antwoord met het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV). De doelstellingen van dit ruimtelijk beleidsplan voor Vlaanderen zijn:

- versterken van steden en woonkernen
- versterking buitengebied en open ruimte
- concentreren economische activiteiten
- optimaliseren van het mobiliteitssysteem, in het bijzonder voor openbaar vervoer

Deze doelstelling worden samengevat in de volgende omschrijving: 'Vlaanderen, open en stedelijk'.

Door een 'gedeconcentreerde bundeling' van activiteiten (wonen, economie, dienstverlening, winkels) in stedelijke gebieden, economische zones en woonkernen blijft de overige open ruimte in Vlaanderen vrij van verdere bebouwing en versnippering.

Om binnen de stedelijke gebieden, en in bestaande en nieuwe bedrijventerreinen de beschikbare ruimte zo optimaal mogelijk te gebruiken, wordt gestreefd naar verdichting (of vertaald in het halen van hogere dichtheden woningen, resp. bedrijfsactiviteiten / hectare). De beschikbare ruimte wordt efficiënter/rationeler ingezet. Het is beter om resterende open ruimtes of restruimtes in de steden of stadsranden in te richten voor wonen of bedrijven in plaats van te kiezen om buiten de steden nog meer open ruimte aan te snijden.

Uiteraard moet dat op basis van een goede ruimtelijke evenwichtsoefening, waarvoor het kader is opgenomen in een ruimtelijk structuurplan of een ruimtelijk uitvoeringsplan: er dient over gewaakt dat de draagkracht van de buurt hierdoor niet overschreden wordt. Bovendien moet ook voldoende rekening gehouden worden met de eigenheid van de omgeving. Een stadsrandgebied verschilt immers van een stadscentrum. Bij de inplanting van bv. woningen is het zaak hiermee rekening te houden. Er moet met andere woorden een gedifferentieerd ruimtelijk beleid voor de verschillende stadsdelen gevoerd worden.

De stelling van mevrouw Mieke Vogels dat dit de druk op de stadsrand verhoogt, is bijgevolg deels waar. Al wil ik benadrukken dat er rekening wordt gehouden met de draagkracht en het karakter van de omgeving. Bovendien wordt door de invulling van 'lege plekken' in de stadsrand open ruimte buiten de stad gevrijwaard van bebouwing. Hierdoor is er ook een groter economisch draagvlak voor het aanbod van bepaalde diensten (bv. een postkantoor).

Met het decreet op grond- en pandenbeleid worden instrumenten ontwikkeld om leegstand in de stad en dorpskernen tegen te gaan. Bij grotere woonprojecten wordt ook een sociaal objectief beoogd (realisatie sociale woningen). Diverse doelgroepen worden hierin bereikt door het woningaanbod verder te differentiëren.

Strategische doelstelling 3: warme en open stad

Vraag :

De indicator armoede verslecht. Er is een absolute noodzaak aan een globaal plan van aanpak, volgens mevr. Mieke Vogels.

Antwoord :

Over de dualisering en de achterstelling in onze steden maak ik mij grote zorgen. Kansarmoede komt geconcentreerd in bepaalde kwetsbare wijken voor. Steden zijn zich hiervan bewust, en vnl. sedert de jaren '90 wordt hier sterk in geïnvesteerd.. Dat zorgt ervoor dat de gevolgen goed kunnen worden opgevolgd of beheersbaar blijven. Maar het blijft een preciaire situatie, die goed zal moeten worden opgevolgd. Daarom heb ik in het kader van het Vlaams Permanent Armoede Overleg bijzondere aandacht voor de steden gevraagd. Met het stedenfonds en het stadsvernieuwingfonds kunnen de steden een lokaal armoedebelief voeren. Ondanks deze inspanningen botsen de steden op hun eigen bestuurlijke grenzen. Een deel van de instrumenten liggen immers ook op andere bestuursniveaus (o.a. federaal, met OCMW, asielbeleid, steunmaatregelen).

Strategische doelstelling 4: ondernemen

Vraag :

Aandacht voor ondernemerschap, CD&V kan zich daar zeker in terugvinden. Aandacht voor het sociaal economisch weefsel en voor de kenniseconomie. Hierin moet geïnvesteerd worden. Stimuleren van ondernemerschap: stel leegstaande panden in de steden ter beschikking van jonge ondernemers (mevrouw Liesbeth Homans) Hoe zal de minister hierin een voorttrekkersrol opnemen? (mijnheer Veli Yüksel)

Antwoord :

Via het Stedenfonds versterken bepaalde steden (vb. Genk, Sint-Niklaas, Gent e.d.) het lokale handelsapparaat (vb. centrummanagement, e.d.). Genk zet bijvoorbeeld ook in op de creatie van een hoogwaardig bedrijventerrein met wetenschapspark op de voormalige mijnsite van Waterschei via het Stedenfonds. Via de stadsmonitor wordt het ondernemen in de steden opgevolgd. In het kader van het horizontaal steden beleid zal initiatief worden genomen.

Strategische doelstelling 5: steden vergroenen

Vraag :

Vergroenen door duurzame lening. Is dat een alternatief voor het federale fonds reductie van de globale energiekost? (mevrouw Liesbeth Homans)

Antwoord :

De leningen in het kader van het Fonds voor de Reductie van de Globale Energiekost zijn bedoeld voor renovaties. Via lokale entiteiten van het FRGE kunnen goedkope leningen worden uitgeschreven voor energiebesparende investeringen. In Antwerpen, Gent en Oostende zijn al dergelijke lokale entiteiten actief. Een rem op de ontwikkeling is het feit dat nogal wat gemeenten er tegen opzien om het risico op wanbetaling te waarborgen. Daarom werd in het Programmadecreet van 2009 een Vlaamse gewestelijke waarborgregeling h ingevoerd die momenteel wordt uitgewerkt in een Besluit. Op die manier moet het op relatief korte termijn mogelijk zijn om ook in andere steden lokale entiteiten op te richten en goedkope leningen uit te schrijven.

Intussen wil de minister-president de zogenaamde 'groene leningen' verder onderzoeken. Dit onderzoek kan pas in 2011 starten.

Vraag :

De druk op de ruimte is echter zeer groot, nood aan bijkomende scholen, aan kinderopvang, aan nieuwe woningen. De afstand tot groen, bereikbaarheid is belangrijk. Er moeten meer visionaire, inventieve maatregelen worden genomen. Auto onder de grond, ondertunneling, aan de rand, verbetering van de kwaliteit van het stedelijk weefsel. (mevrouw Mieke Vogels)

Antwoord :

De afstand tot groen is inderdaad erg belangrijk. Voor sommigen is de afstand die ze kunnen afleggen naar een park of groenplekje vrij beperkt. Daarom is het nodig om ervoor te zorgen dat er meer buurtgroen komt, naast parken, groengebieden en stadsrandbossen. Dat zal enige creativiteit vergen. Heel wat publieke gebouwen hebben tuinen die op bepaalde uren van de dag kunnen worden open gesteld. Ook erg kleine groengebieden bijvoorbeeld op braakliggende percelen, kunnen voor mensen met jonge kinderen of ouderen erg veel betekenen.

De meeste stadsvernieuwingsprojecten houden ook de ontwikkeling in van groene toegankelijke ruimte. Van hele parken (bv. Spoor-Noord in Antwerpen), tot percelen in binnengebieden (bv. pilootproject Sint-Denijsstraat in Kortrijk).

Vraag :

Snel ongebruikte ruimtes (vaak verontreinigd) aanpakken. Werk maken van versnelde uitvoering Brownfieldconvenants. Kiezen voor duurzaam bouwen (mevrouw Michèle Hostekint).

Antwoord :

Op dit moment is er al een versnelde en gecoördineerde aanpak van brownfields mogelijk, via de zogenaamde brownfieldconvenants. Deze aanpak moet ook worden gebruikt voor

sites met een groot potentieel op vlak van stadsontwikkeling en wonen in de stad. In bepaalde stadsontwikkelingsprojecten is de gecoördineerde aanpak (eigen aan stadsvernieuwingsfondsprojecten, stadscontracten) juist een middel om de verschillende instrumenten (zoals brownfieldconvenants) doelgericht op de gehele ontwikkeling van het gebied te gaan afstemmen. Anderzijds is de sanering ook de noodzakelijke voorwaarde om een gebied überhaupt te gaan herontwikkelen, waarvoor een versnelde aanpak noodzakelijk is.

Strategische doelstelling 6: mobiliteit

Vraag :

STOP principe algemeen aanvaard, maar niet in de praktijk. Bij sneeuwval voetpaden worden niet geveegd. Bij openbare werken wordt gezorgd dat de auto doorkan, keien op het voetpad en op het voetpad... Kwalitatief openbaar vervoer in de steden is nodig. Mentaliteitswijziging is nodig. (mevrouw Mieke Vogels)

Antwoord :

Stedelijke mobiliteit organiseren is meer dan inrichting en beheer. Het vergt ook een mentaliteitswijziging. Met de inrichting van bv. een stadsontwikkelingsgebied wordt door de inrichting van het publiek domein al in belangrijke mate gestuurd in de richting van het STOP-principe: bv. parkeerbeleid, aanleg van fietsvoorzieningen, voetpaden, pleinen, openbaar vervoerhalte.

Maar om tot een mentaliteitswijziging te komen zijn bijkomende inspanningen nodig rond sensibilisering. Dat past in het totaalplaatje van mobiliteitsbeleid, waarvoor mijn collega mevrouw Hilde Crevits bevoegd is. Via de mobiliteitsconvenant kan er naast de harde infrastructurele ingrepen, een flankerend beleid gevoerd worden, bv. rond sensibilisering.

Tot slot verwijs ik ook naar het instrument van het stedenfonds: rond het beheer, bv. netheid en sneeuwvrij zijn van voetpaden, kunnen in het kader van de stedenfondsovereenkomsten bijkomende initiatieven genomen worden.

Strategische doelstelling 7: participatie

Vraag :

Voor Antwerpen wordt de rol door de districten opgenomen. Waarom wordt aan dit bestuursniveau geen aandacht geschonken in de beleidsnota. (Mijnheer Wim Wienen)
De districten in Antwerpen moeten serieus genomen worden. Districten hebben geen toegang tot informatie (mevrouw Mieke Vogels).

Antwoord :

In de beleidsnota staat dat de steden elke dag nieuwe participatieve processen opzetten en nieuwe inspraakmodellen uit proberen, omdat burgerbetrokkenheid en inspraak stimuleren een continu proces is. Wat vandaag werkt, werkt misschien morgen niet meer. Of wat in de ene stad lukt, faalt in de andere. Elke stad kiest voor zichzelf de meest geschikte aanpak. De steden beslissen zelf via welke instrumenten of met welke zij participatie stimuleren en een burgernabij bestuur installeren. Binnengemeentelijke decentralisatie is een oplossing om burgers in grote steden dicht bij het bestuur te betrekken. Daarnaast bestaan tal van andere oplossingen die minstens even goed kunnen zijn. Antwerpen koos ondermeer voor de districten, maar ook voor wijkbudgetten en actieve burgerparticipatie. Kortrijk en Gent sloegen een andere weg in en hebben de gebiedsgerichte werking gelanceerd. Omwille van die verscheidenheid heb ik in de nota geen pleidooi voor een bepaald model gehouden of expliciet stilgestaan. Vanuit het Vlaams stedenbeleid wil ik vooral vernieuwende en verschillende planning- en participatievormen in de steden ondersteunen en de ervaringen bij elkaar brengen, zodat steden en Vlaanderen van elkaar kunnen leren. Die visie wordt trouwens door de Vlaamse Adviesraad voor Bestuurszaken bevestigd. De bedenking van mevrouw Vogels over de houding van de stad Antwerpen t.a.v. de districten, kan mevrouw Vogels het best met de politiek verantwoordelijken van de stad Antwerpen aankaarten..

Vraag :

Er moet echte inspraak georganiseerd worden (niet zoals bij de aanleg van de kaaimuren in Antwerpen). Alloctonen worden onvoldoende bereikt. (mevrouw Mieke Vogels)

Antwoord :

Ook hier wil ik de steden vooral ondersteunen en aanmoedigen. In een leefbare en duurzame stad worden bewoners actief bij het stedelijk beleid betrokken. Betrokken en goed geïnformeerde bewoners, zullen fier op hun stad zijn en mee verantwoordelijkheid willen opnemen. In levendige steden proberen de bestuurders actief in te spelen op de dynamiek van plaatselijke bewonersinitiatieven, al dan niet georganiseerd. Participatie betekent interactie en het delen van macht. In de steden zie ik dat de stadsbesturen en bewoners de klassieke grenzen van democratie aftoetsen, en nieuwe vormen en inspraakmethodieken proberen. De klassieke hoorzittingen werken niet in alle omstandigheden. Dé bewoner bestaat evenmin. Die is divers en veelkleurig. Sommige bewoners willen enkel geïnformeerd worden, anderen willen actief in het debat treden, nog anderen willen liever dingen doen. Stadsbesturen en bewoners zoeken naar alternatieve en bruikbare inspraak en participatiemodellen. De wijk blijkt in heel wat steden een werkbare basis voor het vernieuwen van de lokale democratie en het bereiken van 'moeilijk bereikbare' doelgroepen

In de Vlaamse centrumsteden wordt in samenwerking met het Kenniscentrum Vlaamse Steden een aanpak op maat inzake participatie uitgewerkt, waarbij het rapport 'Burgerparticipatie in Vlaamse steden. Naar een innoverend participatiebeleid' de leidraad is. Naast een eerste informatieve ronde worden de steden gestimuleerd om zelf werk te

maken van de aanbevelingen uit het rapport. Het Vlaamse Stedenbeleid zal de deelnemende steden hiervoor een financiële stimulans verlenen.

Een van de selectiecriteria voor stadsvernieuwingsprojecten is participatief opzetten van een project, waarbij het ontwerpproces moet uitgaan van een historische, culturele en sociale analyse van het project in de betekenis van een 'tussenkoms in de leefwereld van de diverse betrokkenen'. Coproductie en inspraak zijn belangrijke toetsstenen voor de selectie van de stadsvernieuwingsprojecten tijdens deze legislatuur. Stadsvernieuwingsprojecten geven een nieuw elan aan participatie.

Met de thuis in de stad prijzen worden goede lokale inspraakpraktijken bekroond. Zowel projecten met allochtonen, maar ook met kinderen. Ik denk bijvoorbeeld aan het speelweefsel beleid van Brugge en Gent.

Strategische doelstelling 8 : partnerschap met de steden

Vraag :

Er zijn verschillende instrumenten, stedenfonds, stadsvernieuwing en stadscontracten. (mevrouw Liesbeth Homans) Waarom geen bundeling van middelen? Leidt tot vermindering van planlast. In de stadscontracten zijn ook andere partners betrokken NMBS, ook fiscaliteit is federaal. Wordt dit meegenomen naar het geijkte overlegniveau?

Antwoord :

De bundeling van middelen binnen het stedenbeleid zelf is niet gepland. De subsidiestromen stedenfonds en stadsvernieuwingsprojecten hebben een eigen finaliteit. Op stedelijk niveau kunnen de twee middelenstromen geïntegreerd en ingezet worden, zodat ze elkaar versterken en reële hefboomen vormen voor de steden. In de stadscontracten zijn ook de federale partners betrokken en komen federale items aan bod. Dit jaar vindt er een tussentijdse evaluatie van de stadscontracten plaats. De items voor de federale onderhandelingsstafel worden geïnventariseerd.

Deel 3: Instrumenten

Stadsvernieuwingsfonds

Vraag: Doorgaan met stadsvernieuwingsprojecten : de nieuwe accenten zijn goed. Grote dynamiek, sociale mix, geen sociale verdringing. Evaluatie projecten: klemtonen leggen projecten voor huidige bewoners, armoede aanpakken en herwaardering achterstandswijken, duurzaamheid, toegankelijkheid (mevrouw Michèle Hostekint)

Antwoord :

Momenteel wordt een nieuwe oproep voorbereid, die in mei gelanceerd wordt. Nog dit jaar wil ik de projecten op budget van 2010 laten vastleggen. In vergelijking met de vorige oproepen bereid ik enkele aanpassingen voor, die inspelen op de bekommernissen van de steden en op mijn beleidsaccenten.

Vraag: De selectie van de steden hiervoor is ruimer. Toch zijn het vooral de grote steden die hiervan genieten. Hoe komt dat? (mijnheer Veli Yüksel)

Antwoord :

Tot nu toe werden 3 oproepen stadsvernieuwing gelanceerd. In totaal werden 30 projectsubsidies toegekend en 25 conceptsubsidies. Aan de 13 centrumsteden en de VGC werden 18 projectsubsidies toegekend en 9 conceptsubsidies. Aan de 21 provinciale steden werden 12 projectsubsidies en 14 conceptsubsidies toegekend. Enkele steden (bv Vilvoorde) kregen 2 keer een projectsubsidie. Hieruit blijkt dat niet alleen de grote steden de subsidies binnen halen. Steden die doelbewust kiezen voor kwaliteit, ambitie en projectmanagement, - ongeacht hun grootte - maken evenveel kans als de grote steden. De stadsvernieuwingprojecten worden beoordeeld op basis van de kwaliteit van het project. De steden beslissen autonoom welk project zij indienen. De Vlaamse overheid investeert ook in kwaliteitsopbouw. Als de jury oordeelt dat een project nog niet rijp is voor projectsubsidie, maar potentieel heeft, dan wordt een conceptsubsidie toegekend. De Vlaamse overheid investeert op die manier in de kwaliteitsverbetering van projecten. Ook door het aanbod van de masterclass stadsprojecten ondersteunt de Vlaamse overheid de steden in hun zoektocht naar kwaliteitsverbetering. Bovendien is het versterking voor hun bestuurskracht. Het is competentie opbouw.

De “Thuis in de stad media”- campagne

Vraag: Bij de positieve beeldvorming wordt niet gesproken over veiligheid en tegengaan van de criminaliteit, over het tegengaan van verkeersindigestie. Webstek: hoeveel keer bezocht? Kostprijs? Wat is output van de campagne “Gusje, het stadmusje”? (mevrouw Liesbeth Homans):

Antwoord :

De thuis in de stad campagne Gusje, stadmusje was een web-to-drive campagne. Een van de doelen was met andere woorden de website bij het grote publiek bekender maken. Zo werd o.a. de look grondig opgefrist en via radiospotjes en prijzen mensen naar de website ‘gelokt’.

Op basis van het bezoekersaantal van maart 2009 tot januari 2010 kan afgeleid worden dat de website een gemiddeld bezoek van ongeveer 2000 bezoekers per maand heeft. , In juli 2009 werd het laatste cijfer genoteerd: 1611. In oktober 2009 het hoogste cijfer: 4.356 euro. De

kostprijs voor de website was 36.000 euro (met inbegrip van de stadsmonitor). Daarnaast werd het communicatieluik website gerealiseerd in onderaanneming van het campagnebureau.

De campagne die door de vorige minister werd opgezet met Gusje, het stadsmusje werd geëvalueerd met de steden. De campagne en het beeld van Gusje, het musje werd niet als sterk ervaren. Om jonge gezinnen in de stad houden moet de communicatie duidelijk en doelgericht zijn. Met andere woorden: de boodschap en het beeld moeten goed aansluiten bij de stedelijke realiteit. De boodschap is dan ook reële steden (de 13 en Brussel via de VGC) promoten en hun realisaties (betere mobiliteit, meer groen, cultureel aanbod, ...) in de verf zetten. Er zal onderzocht worden hoe met een beperkter budget de doelstellingen van het Vlaams stedenbeleid efficiënter gepromoot kunnen worden. Er wordt een strategische nota over de campagne voor de komende jaren voorbereid. Nog dit jaar moet de nieuwe format van start gaan. Het Vlaams stedenbeleid bestaat 10 jaar, een verjaardag die samen met de steden moet gevierd worden. Tegelijk is het een mooie gelegenheid om de geïntegreerde en globale aanpak van het Vlaamse stedenbeleid af te stemmen op de steden en van start te gaan.

Stadsregionale samenwerking

Vraag: Komt aan bod, maar weinig concreet. Wat is het verband met de nota over de interne staatshervorming, afstemming? (mijnheer Veli Yüksel)

Antwoord :

Stedelijkheid krijgt ook vorm via spontane samenwerking tussen steden en randgemeenten. Intussen groeit een netwerk, dat de formele grenzen van een stad overstijgt, om met de stedelijke uitdagingen om te gaan. Het Vlaams Stedenbeleid zal deze stadsregionale samenwerking stimuleren, o.a. via de implementatie van de aanbevelingen van het eindrapport van het discussieplatform Rasterstad – Stadsregionale samenwerking (olv Peter Cabus). In nauw overleg met de Vlaamse minister bevoegd voor Binnenlands Besuur worden hierbij concrete voorstellen uitgewerkt. Er wordt actief meegewerkt in de werkgroep inzake de interne staatshervorming. Daarnaast loopt er momenteel ook een SBOV-studie omtrent de centrumfunctie van steden. Dit onderzoek wordt uitgevoerd door prof. Vermeersch, Wayenberg, De Rynck e.a. en zal bijkomende info bieden ter ondersteuning van een gepast stadsregionaal en stedelijk beleid. Het stadscontract Oostende tast de mogelijkheden van stadsregionale samenwerking af.

Internationale samenwerking

Vraag: Welke maatregelen zullen concreet worden genomen? Wat is stand van zaken van Vlaamse steden die momenteel al internationaal samenwerken. (mevrouw Liesbeth Homans, mijnheer Veli Yüksel) Samenwerking steden waarbij economie de grondlegger is en moet gestimuleerd worden (mevrouw Mieke Vogels) Bijvoorbeeld samenwerking VL-NL,

Maastricht-Aken, samenwerking Gent-Terneuzen, Rijsel/Kortrijk, maar waarom niet Antwerpen-Breda?)

Antwoord :

De capaciteit voor internationale samenwerking tussen steden wil ik aanmoedigen door o.a. de organisatie van de Masterclass EU en werking van de EU stuurgroep binnen het Agentschap voor Binnenlands Bestuur. Dit moet de capaciteitsopbouw binnen de steden versterken. Het Kenniscentrum Vlaamse steden bouwt aan een databank met gegevens over de Vlaamse steden die internationaal werken. Deze info moet het Vlaamse Stedenbeleid en de steden helpen om gepaste ondersteuningsvormen te ontwikkelen. Het VLEVA is hierbij een belangrijke partner. Met de Nederlandse collega minister/staatssecretaris wil ik een structurele samenwerking voor “stedenbeleid” opzetten. Daarnaast werk ik dit jaar mee aan het Benelux initiatief over ‘stadsregionale samenwerking’. In het kader van het Belgisch voorzitterschap vindt op 2 december 2010 in Luik een conferentie over stedenbeleid plaats. Het Vlaamse stedenbeleid zal hierop prominent aanwezig.